

ХРИСТИАНСКИ СВѢТЪ

МѢСЕЧНО РЕЛИГИОЗНО СЪОБЩАНИЕ.

РЕДАКЦИЯ И АДМИНИСТРАЦИЯ

София, ул. „Врабча“ № 2.

ГОДИШЕНЪ АБОНАМЕНТЪ

За България 3 лв. За странство 4 лв. Всичко въ прѣдлата.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
1. Д-ръ Джонъ Мотъ въ София	1	6. Християнски мотиви. Н. Х. Боневъ	11
2. Мѣстото на религията въ възпитанието. Проф. Садлеръ	3	7. Иоанъ Златоустъ като проповѣдникъ	13
3. Влиянието на студентството върху съвременното общество. I конференция на Д-ръ Джонъ Мотъ	4	8. Стогодишнината отъ рождението на Д-ръ Хамлинъ	14
4. Нравственитѣ борби на студентството по цѣлия свѣтъ II конференция на Д-ръ Джонъ Мотъ	6	9. Годишната конфер. на Мет. Еписк. Мисия, Шуменъ	16
5. Научниятъ методъ въ религията. III конференция на Д-ръ Джонъ Мотъ	8	10. Годишниятъ съборъ на Бълг. Ев. Д-ство, Пловдивъ	17
		11. Д-ръ Джонъ Р. Мотъ	18
		12. Вжтрѣшенъ отдѣлъ	19
		13. Обява	20

Д-ръ Джонъ Мотъ въ София. Впечатления.

Въ Цариградъ — столицата на турскитѣ султани, пѣкога-шенъ центръ на византийската цивилизация и гнѣздо на източната православна църква, прѣзъ великденскитѣ празници се прояви едно небивало до сега религиозно движение. Прѣдставители отъ културния Западъ се срѣщнаха заедно съ делегатитѣ на възраждащия се Изтокъ за една и същата цѣль — *студентската младежъ за Господа*. Прѣзъ отдавна прѣминалитѣ вѣкове древниятъ Константинополъ е билъ свидѣтель на ужасни кървави войни, на църковни събори и проклетия, които докараха раздѣлата на църквата, сега — слава на Бога, избранитѣ синове и дъщери отъ всичкитѣ краища на земята, изпълнени съ духа и живота на княза на мира, се събиратъ за съединена, задружна работа въ просторнитѣ салони на онуй междуна-

родно заведение, чиито здания се издигатъ надъ висинитѣ на Румели Хисаръ, отдѣто персийскиятъ царъ Дарни въ похода си срѣщу скититѣ изброиъ грамадната си армия, а вѣкове по-сетнѣ Мохамедъ II приготвявалъ обсадата за прѣвзимането на Цариградъ! Тамъ, на тази историческа почва, се държатъ академически конференции, четатъ се учени реферати и се зематъ важни мѣроприятия за бѣдещитѣ побѣди на християнството заедно съ съучастието на делегати отъ Гръцката Патриаршия, Българската Екзархия и Арменската Патриаршия. Прѣградата е махната, религиозниятъ фанатизмъ почти е съкрушенъ; о Боже, какви врѣмена дочакахме!...

Държаната напоследѣтъ IX-а Всемирна Конференция на Студ. Христ. Федерация въ Цариградъ, несъмнѣно, ще остави дълбоки дири не са-

Цариградъ, несъмнѣно, ще остави дълбоки дири не са-

мо между студентската младеж въ онзи голѣмъ градъ, но и по-надалечъ; благодатнитѣ и влияния ще се разлѣятъ и дълбоко почувствуватъ най-вече между българитѣ, гърцитѣ и арменцитѣ. Благодарение, до насъ стигна не само отзвукъ на държанитѣ въ Цариградската конференция учени реферати, но ние имахме щастието да видимъ помежду си за 3—4 дена пѣкои отъ най-виднитѣ дѣйци като: проф. Садлеръ отъ Манчестеръ, г-ца Раусъ и Баронъ Николай, заедно съ душата на Всесвѣтската Студ. Христ. Федерация Д-ръ Джонъ Р. Мотъ. Дължимъ твърдѣ много на инициативата и примѣрната дѣйностъ на група студенти отъ университета, които сториха всичко зависящо отъ тѣхъ, за да подготвятъ и заинтересуватъ не само студентството, но и софийската публика. Трудовѣтѣ имъ не бѣха напразно. Сказката на проф. Садлеръ, четвъртъкъ вечеръ, върху *„мѣстото на религията въ възпитанието“* бѣ пропита отъ начало до край съ такива здрави и оригинални мисли, логиката имъ бѣ толкозъ силна и несъпротивима, щото и професори и студенти, па и цѣлото отбрано слушателство я изслушаха съ душевно задоволство и възхищение.

Рефератътъ на учения професоръ дойде да приготви мѣсто и да ни увѣри, че прѣзъ слѣдващитѣ три дни прѣдъ насъ имаше да се откриятъ свѣтли кръгозори върху истината за живота и научната база на религиозната мисль. Тѣй и излѣзна. Чрѣзъ афиши, на софийската публика бѣ оповѣстено, че въ петъкъ вечеръ, 22 априлъ, въ аудитория № 45 именитиятъ главенъ секретаръ на Студ. Христ. Федерация Д-ръ Джонъ Р. Мотъ щѣше да говори на тема: *„Влиянието на студентството върху свършенното общество“*. Дълго врѣме прѣди започването, най-голѣмата университетска аудитория бѣ натѣпкана съ отборъ слушателство, прѣдимно студенти. Между другитѣ личеха нѣколко души професори, Благ. Свещ. Ап. Георгиевъ, главниятъ редакторъ на „Църковенъ Вѣстникъ“ г. Д. Мишевъ, пловдивскитъ банкиръ Кочо Калчевъ, нѣколко учители отъ гимназитѣ и др. Погледитѣ на цѣлото слушателство сж обрнати къмъ вратата, отъ дѣто слѣдъ малко се яви и срѣдъ бурни ржкоплѣскания застана на катедрата личната фигура на Д-ръ Джонъ Р. Мотъ. Всички видѣхме въ лицето му единъ умственъ и мораленъ исполинъ, единъ сжщински гений, каквито Богъ изпраща отъ врѣме на врѣме, чрѣзъ които Той открива Себе си, силата си, извършва велики прѣврати и революции въ областъта на идеитѣ и схващанията на живота. Първата сказка, която се изслуша съ напрѣгнато внимание и пълна тишина, а при свършъка се изпроводи съ грѣмки и продължителни ржкоплѣскания, бѣше достатъчна да ни убѣди, че Богъ живѣе и дѣйствува въ характера и дѣлата на този великанъ. Това още повече

се прояви въ втората и третата конференция, държани въ „Славянска Бесѣда“ при стечението на голѣмо слушателство. Никога до сега тази историческа сграда не бѣ виждала подобни сцени. Прѣдъ грамадната публика стоеше единъ великъ познавачъ на младежката душа. Съ рѣдка вещина, прозорливостъ и дълбоко съчувствие той рисува огненитѣ изкушения, горчивитѣ опитности и мрачитѣ съмнѣния на студентитѣ. Голитѣ факти се излагатъ съ такава поразителна яснота и neodържима сила, щото цѣлото слушателство е завладано; то внимателно слѣди всѣко движение на говорителя и жадно поглъща всѣка негова дума. Той свършва сказката си върху *„Нравственитъ борби на студентитѣ по цѣлия свѣтъ“*, и прѣпълнениятъ салонъ еква отъ продължителни ржкоплѣскания, а голѣмо число студенти и други мнозина измежду присѣстващитѣ моментално го обикалятъ — едни да му изкажатъ своитѣ благодарности, други да му зададатъ разни въпроси по прѣдмета. Истината тъжествува, и цѣлото събрание е въ екстазъ!

Въ недѣля вечеръ, 24. априлъ, когато Д-ръ Мотъ държа своята послѣдна академическа конференция върху прѣдмета *„Научниятъ методъ въ религията“*, произведениятъ ефектъ бѣше толкозъ голѣмъ, щото надмина вѣрата и очакванията и на най-голѣмитѣ оптимисти. Грамадното множество бѣше толкозъ възхитено, щото и слѣдъ свършъка на сказката и угасването на електрическитѣ лампи то не искаше да си отиде. Скоро спармацетови свѣщи се запалиха, повечето отъ публиката остана на мѣстата си, и когато Д-ръ Мотъ отправи поканата къмъ студентитѣ и студенткитѣ да образуватъ своя мѣстна студ. християнска организация заедно съ нѣколко кръжоци за изучаване Библията и живота на Христа, една група отъ около стотина души съ готовностъ се отзова на поканата.

Резултатитѣ отъ краткото прѣбывание на Г. Мотъ въ столицата надминаха, както казахме по-горѣ, всичкитѣ ни надежди и ожидания. Чухме мнозина да съжализватъ, задѣто не сж имали възможностъ да присѣтствуватъ. За щастие, Д-ръ Мотъ слѣдъ една година, или повече, общава пакъ да дойде въ България.

Прѣди да свършимъ този кратъкъ обзоръ за впечатленията ни отъ държанитѣ четири академически конференции, намираме за добръ да посочимъ нѣкои отъ трайнитѣ послѣдствия, които би трѣбало да очакваме отъ всичко видено и чуто прѣзъ тѣзи нѣколко дни.

1. Разбуждането на студентската младежъ, за да почне да размишлява и се интересува въ тѣзи толкозъ жизнени теми въ свързка съ рационалната религия. Таково разбуждане е послѣдвало сказкитѣ на г. Мотъ въ стотини университети. Нека се надѣваме, че и българскитѣ студенти не ще останатъ по-долу отъ тѣхнитѣ другари въ раз-

питѣ страни на свѣта. За сега има признаци, които ни даватъ свѣтли надежди за бъдещето.

2. Академическитѣ конференции на професоръ Садлеръ и Д-ръ Мотъ дойдоха тъкмо на врѣме да стрѣснатъ нѣкои отъ нашитѣ професори, учители и родители изсрѣдъ материализма и страшната апатия, що ги е обладала, и да се замислятъ по-сериозно за възпитанието на младежта. По поводъ реферата на прсф. Садлеръ, въ послѣдния брой на „Църковенъ Вѣстникъ“ срѣщаме една хубава статия написана, по всѣка вѣроятностъ, отъ главния редакторъ върху липсата на възпитание въ нашитѣ учебни заведения. За тая страшна немара къмъ възпитанието на младежта той вини главно нашитѣ държавници. Отъ страхъ, види се, да не го дръпнатъ за ухото и му кажатъ: „И ти ли, сине мой Бруте“, той не смѣе да каже ни дума, че църквата, като главенъ морализаторски факторъ, нищо не върши, за да изтръгне младежта отъ патищата на порока. Иначе статията е прѣ-красна и заслужава не само да се прочете, но и да се усвои. Ако въпросътъ за възпитанието на учащата се младежъ се подвъргне на сериозно и всестранно разискване, и най-добритѣ ни педагози, възпитатели и народни водители се рѣшатъ да проговорятъ по прѣдмета чрѣзъ първокласнитѣ ни вѣстници и списания, едно излизане изъ кривитѣ и безизходни пѣтеки не ще закъснѣе да послѣдва.

3. Конференциитѣ на проф. Садлеръ и Джонъ Мотъ ни дадоха новъ мирогледъ; тѣ ни съдѣйстваха да се освободимъ, макаръ врѣменно, отъ тѣс-

нитѣ рамки на схоластицизма, разни вѣрови имена и обредности и да погледнемъ единствено на Христа като „Пѣть, Истина и Животъ“. Ние всинца разбрахме, че ако застанемъ на тази неутрална почва, ако се закрѣпимъ на тази твърда капара — Христа и се проникнемъ съ Неговия Духъ и животъ, и студентитѣ и всички други, ще можемъ да бъдемъ едномислени, толерантни едни къмъ други и съработници за постигането на великата цѣль — Царството Божие на земята, въ сърдцата на човѣцитѣ. Фактътъ, че на г. Мотъ се отвориха вратата да държи наврѣменни рѣчи на семинариститѣ въ Халки, Бѣлградъ и София е знамение на врѣмето, начало на една нова ера за възтържествуването на Христовото християнство, за обединението на всички подъ знамето на Христа. Наистина, намираме се още въ епохата на зазоряването, и гѣстиятъ мракъ слѣдва да покрива голѣма частъ отъ хоризонта, но Слънцето на Правдата не ще закъснѣе да изгрѣе съ всичкия си блѣсъкъ. Недалечното бъдеще ще ни донесе неочаквани промѣни, велики блистателни побѣди на Христовитѣ идеали.

Забѣлѣжка. Редакцията на „Хр. Свѣтъ“ се радва, че може да даде на четцитѣ въ днешния брой пълни стенографични бѣлѣжки на четиритѣ конференции, за които става дума въ горната статия. По-сетнѣ тѣ ще бѣдатъ отпечатани въ брошура. Съвѣтваме четцитѣ да ги прочетатъ внимателно и да се постараятъ за разпространението на брошурата.

„Мѣстото на религията въ възпитанието“.

(Академическа конференция отъ проф. М. Е. Садлеръ държана на 22/IV. 1911 г. въ университета, аудитория № 45).

Г-нъ Садлеръ, професоръ по педагогия отъ Манчестерския университетъ, човѣкъ съ всесвѣтска извѣстностъ по своята специалностъ и прѣдседател на послѣдната все-свѣтска конференция по педагогия, държана въ Лондонъ, говори онзи день, на 21. того, въ нашия университетъ върху „Мѣстото на религията въ възпитанието“. Г. Джонъ Мотъ бѣ писалъ за него: „Проф. Садлеръ е всесвѣтски авторитетъ по възпитанието и вѣрвамъ, че ще е извънредно благоприятенъ случай за вашитѣ студенти да чуятъ тоя блѣстящъ лекторъ, когото най-добритѣ университети считатъ за голѣма честь да приематъ и слушатъ“.

Г-нъ Професоръ Нойковъ, който се познава съ проф. Садлеръ още отъ 1901 год., когато ходи въ Лондонъ да изучава английската система на възпитание, прѣдстави г. Садлера на студенството.

„Мене е много приятно да използвамъ случая, който ми се дава да говоря прѣдъ студенството на България, съ която съмъ ималъ връзки чрѣзъ нейнитѣ учени мжже, съ които бѣхме заедно при проф. Rein въ Йенския университетъ прѣзъ 1895 г., и чрѣзъ г. проф. Нойковъ, чиято хубава работа тукъ ми е добръ позната.“

У насъ всички части на В.-Британия иматъ свои подходящи системи на възпитание. Цѣль народъ, пѣкъ дори и частъ отъ него, не може да се възпитава по една

и сѣща метода. Модерната педагогия ни показва, колко невѣрна е мисълта на франц. философи отъ врѣмето на ревлюцията, че съ закони и коренни реформи, черпени отъ теорията, може да се изличи изъ народа това, което му е оставило миналото. Социалист. идея, че може да се издигне ново поколѣние съ едни чувства, съ едни идеали, съ едни цѣли е неприложимо, освѣнъ ако възпитаваме въ казарми, съ желѣзна дисциплина, ако изолираме поколѣнието отъ дома, обществото, нацията. Ние въ Англия считаме това неприложимо и нежелателно.

Цѣлата съврѣм. педагогика ни учи, и ние здраво стоимъ на това: единство чрѣзъ различие. Една цѣль, но да се допускатъ различни схващания, тенденции, — свобода на развитие. А ето базата: общо чувство на любовъ къмъ отечеството и международна солидарностъ.

Историята на възпитанието въ Европа ни учи, че двѣ сили сж доминирали въ него: Религията и Демокрацията. Опасността на Нова Европа е въ стѣлковеннето на тия двѣ сили, бъдещето — въ тѣхното примиряване. Кой ще стори това? — Новото просвѣтено поколѣние: студентитѣ. Тѣмъ прѣдстои да вдѣхнатъ на нациитѣ нови идеи: вѣра въ правдата, въ тайната на живота, въ човѣшката сила за работа.

Примираването обаче е невъзможно безъ научно, методично изучаване на тия двѣ сили. Органитѣ на научно наблюдение сж: 1-о Чистъ и бистъръ умъ за методично наблюдение и право схващане; 2-о Чувство къмъ истината; 3-о Методъ въ виждане нѣщата и фактитѣ; 4-о Проницателностъ въ наблюдението, за да се види съдържанието; 5-о Способностъ за класифициране на събрания материялъ, за правилень изводъ на заключение. Заключение не е механиченъ изводъ на прѣдпоставкитѣ, и тукъ е именно попрището на гения, и 6-о Строго изпитване, експериментирание добититѣ заключения.

Всички тия сж приложими върху религията. Тя се поддава напълно на таксва изучаване.

И нашитѣ изучавания сж показали, че религията е една можща сила за възпитание. Ние не можемъ да прѣнебрѣгнемъ тоя фактъ и да го считаме мъртъвъ. Тукъ не е въпроса за религиозни и догматични форми: не, но за религиозния духъ, който възбужда и укриля човѣшкия духъ.

А възпитанието е творческа работа. Възпитателтъ не е обикновенъ работникъ, който ще дѣйствува по чужди наредби. Той трѣба да е съ силенъ духъ, можщъ човѣкъ. Неговата личностъ е главниятъ факторъ. А тая личностъ, която ще твори, създава, въздига ново поколение, трѣба да е способна да твори като координира тия три сили: 1-о силата на научното мислене, която изучава видимата природа, която пъкъ е една и сжца по цѣлата земя; 2-о силата на националната идея и националнитѣ традиции, които сж специфични за всѣка нация и 3-о Силата на религията, която ни разкрива, дава ни достъпъ до духовнитѣ сили, скрити у всѣки човѣкъ.

Чрѣзъ първата — научното мислене, поддържаеме солидарността между народитѣ, чрѣзъ втората — националнитѣ чувства се крѣпятъ, събуждатъ и координиратъ силитѣ на нацията за задружна работа, а чрѣзъ третата се укрѣпва личността, нейната сила и чувство къмъ право, морална истина и лично сбособяване.

Силата на религиозната идея е въ личността на учителя. Характеръ прави характеръ. Религиозниятъ духъ обаче въздига, възвишава характера. Характертъ не се заключава и не може да изхожда нито отъ научното мислене, нито отъ националната идея.

Ние считаме религията можщъ факторъ въ възпитанието и го изучаваме и прилагаме съ огледъ къмъ другитѣ два фактора при възпитаването на новитѣ поколения на В.-Британия.

Влиянието на студентството върху съврѣменното общество.

(Първата конференция на Джонъ Р. Мотъ, държана на 23/IV. 1911 г. въ университета, аудитория № 45).

Госпожи и Господа,

Изпълвамъ една приятна длъжностъ като ви поздравлявамъ отстрана на университетитѣ, които съмъ посѣтилъ. Двадесетъ и двѣ години вече откато се движа между университетския свѣтъ и мога да ви увѣря, че той е силенъ, можщъ, необятенъ свѣтъ. Той е надеждата на бъдещето, къмъ което му прѣдстои да води човѣчеството.

„Една трета отъ германскитѣ студенти, казва Бисмаркъ, загива поради безпѣтенъ животъ, друга трета — поради непосиленъ трудъ, а останалата трета управлява Германия“. А това ни наумѣва Маколи, който казва: „Изучете годишнитѣ отчети на Оксфордския и

Кеймбриджския университети за послѣднитѣ 200 год., изучете така сжщо парламентарния животъ на Велико Британия и вие ще се убѣдите, че тия, които сж били първи въ университета, сж първи въ живота на нацията“.

Това е вѣрно не само за Германия и Англия. Учениятъ свѣтъ, интелегентниятъ свѣтъ, управящиятъ свѣтъ, водителитѣ на всѣки народъ, а чрѣзъ това на цѣлото човѣчество въ днешно врѣме, излизатъ изъ университетитѣ. Това е вѣрно както за Европа и Америка, така и за Азия.

Грамадниятъ напрѣдъкъ на Япония и нейниятъ грамаденъ Токийски университетъ идатъ да ни покажатъ, кой води нацията напрѣдъ. Сжщото е въ Китай, за когото Напалеонъ бѣ казалъ: „Китай е единъ спящъ изпълнитъ. Оставете го да спи“. Азъ ида да ви кажа, че този изпълнитъ се събужда, че той заживѣва новъ животъ. И той се събужда чрѣзъ своята университетска младежъ, която помни университетитѣ на Европа и Америка, и която е съ хиляди въ университета въ Токио. Токио е станалъ Мека за Китай и Индия и въ него има повече студенти, отколкото въ Оксфордъ и Кеймбриджъ.

Университетитѣ сж основа и двигатели на модерния животъ. Тѣ сж ни дали науката съ всичкитѣ ѝ придобивки, тѣ сж ни давали въ миналото ратници въ всички области на прогреса, тѣмъ прѣдстои да осъществятъ тукъ богатата, на които човѣчеството иска да се радва.

Нашиятъ вѣкъ е вѣкъ на социалнитѣ задачи. Кой ще ги разрѣши? Проблемитѣ, които прѣдстоятъ да се рѣшаватъ, не могатъ да се рѣшатъ отъ слаби хора, отъ себелюбиви и материалисти. Не! За тѣхъ трѣбватъ можщи натури, велики мъже, апостоли и пророци, които да откриятъ великата ера на бъдещето, да водятъ народитѣ въ трудния пътъ на добруване. И ние имаме право да искаме тия хора отъ университетитѣ. Тѣ трѣба да ни ги дадатъ.

Мотото на нашето врѣме е кооперация, а не разединение; и университетитѣ трѣба да извикатъ къмъ животъ всички благородни сили у младежъта.

Нашето поколение има да разрѣши три задачи: 1-о Плѣменната: да въздигне и укрѣпи своето плѣме, да го направи независимо, можщо, да вложи въ работа всичкитѣ му сили, за да му обезпечи животъ и бждеще. 2-о Международната: да прѣмахне милитаризма, който разяжда народитѣ и да вложи християнски принципи въ международнитѣ отншения. 3-о Да облагороди, одухотвори цивилизацията, която сега е една материалистична и потисническа цивилизация, цивилизация на търговскитѣ и индустриални интереси на нѣколко плѣмена и я направи цивилизация на прав да и равенство.

Кой ще извърши всичко това? За тая трудна работа трѣбватъ хора свикнали на трудъ, готови за героични подвизи. Трѣбватъ хора, които обичатъ правдата и сж готови да работятъ за нея. Университетската младежъ не може да не се интересува за тия проблеми. Тѣ сж нейни. Но намъ трѣба младежъ чиста, свѣжа, която обича живота, възпитана, дисциплинирана да живѣе за идеали, свободни хора, а не роби на страститѣ си.

Кой е робъ? Който върши това, което не иска. Който по свои подбуди или по чуждъ натискъ върши това, което знае, което чувствува, че не трѣба да върши.

Главниятъ факторъ въ това е съврѣстътъ. Съврѣстътъ е дадена на човѣка за приятель, а не за врагъ. Тя

освѣтява ижтя напрѣдъ и ни гарантира бждеше. Безъ съвѣстѣта порокътъ, който най-напрѣдъ е билъ за насъ страшенъ, става възможень, по-сетнѣ той вече не е недопустимъ, става интересень, безопасень, увлѣкателень, и най-сетнѣ ние — неговѣ роби.

Какво ще му противопоставимъ въ борбата си съ него? Бѣхъ самъ безвѣрникъ, та аная колко мъчително дѣйствувать „неотговоренитѣ въпроси“ върху умоветѣ, които пръвъ пжтъ се сблъскватъ съ тѣхъ. Тия въпроси обаче се налагатъ на всѣки студентъ, той не може да избѣгне, той не може да се отнася къмъ тѣхъ небрѣжно, тѣ сж сжчината на живота.

На тия трудни, на тия „неотговорени въпроси“ не може да се отговори, ако човѣкъ не разполага съ пълнотата на своитѣ духовни дарби.

Всѣки органъ, който не работи, се атрофира, става безжизненъ. Като бѣхъ въ Индия видѣхъ хора, които поради нѣкакъвъ обрѣкъ, държатъ дълго врѣме едната си ржка вдигната нагорѣ. И додѣто най-сетнѣ тя така свикне, срастне въ това положение, че тѣ и да искатъ да я свалятъ, не могатъ.

Когато бѣхъ въ Бразилия, менѣ ми бѣ приятно да прѣпрочета дневника на Чарлзъ Дарвина, който той написа въ тая земя. И азъ си спомнямъ онзи пасажъ, въ който той разправя, какъ величествената бразилска природа му правила силно впечатление отначало, и какъ отпослѣ постепенно, постепенно свикналъ да гледа на нея като на нѣщо съвършено обикновено.

Азъ си спомнямъ още повече онзи по важенъ пасажъ, въ който той съ скѣрбъ разправя, какъ поради немара и неупотрѣбяване неговото религиозно чувство постепенно, постепенно се притяпявало докато изчезнало съвършено. Така атрофия настѣпва тамъ, дѣто нѣма упражнение, работа. Както физическитѣ, така и духовнитѣ органи и чувства ставатъ безжизнени, атрофиратъ се, ако не работятъ.

Съвѣстѣта, той могъщъ свѣтильникъ у човѣка, угасва, изчезва, ако не работи. И най-страшното е, че човѣкъ самъ не усѣща, не чувствува, когато атрофията постепенно сковава духовнитѣ му сили. Той си е пакъ човѣкъ, — живъ, работливъ, той може да се чувствува добръ и да не вижда какъ пропада.

Когато пжтувахъ веднѣжъ отъ Н. Зеландия за Америка срѣцнахъ въ парахода великия експлоататоръ на южния полюсъ, англичанина Шакелтонъ. Между другото той ми разправи, какъ веднѣжъ, при единъ излѣтъ, тѣ били принудени да оставятъ шейнитѣ и пѣшкомъ само съ кучетата да продължатъ пжти по безбрѣжнитѣ ледове. Когато седнали да си починатъ, заблѣзали, че единъ отъ другаритѣ имъ почналъ да замръзва. „Стани, казватъ му тѣ, да се раздвижишъ, замръзвашъ“. — „О, не, никакъ не. Азъ се чувствувамъ тѣй добръ, както всѣки другъ пжтъ, дори по добръ“. Никакви увѣщания не помогнали. „Трѣбаше, каза ми г. Шакелтонъ, да го блѣскаме съ юмруци, за да го накараме да стане и се раздвижи.“

Така е съ нравствената атрофия. Когато тя ни сковава, ние можемъ да се чувствуваме най-добръ и никакви увѣщания да не ни стрѣскатъ.

Заради това разработвай, упражнявай дарбитѣ си, духовнитѣ си качества и сили. И колкото повече ги разработвашъ, толкова по-силни, цѣнни ще сж тѣ. И това ни наумява притчата за талантитѣ, която Исусъ съ такава яснота изказалъ. Господарѣтъ раздаде таланти „всѣкому споредъ силата“. Той имъ ги даде въ тѣхно владѣние, за да ги разработватъ, за да се ползватъ отъ тѣхъ. И когато той ги повика, за да

узнае отъ тѣхъ, какво сж сторили съ талантитѣ, какво имъ каза? Чуйте добръ!

— „Ти, който се показа вѣренъ и работи съ даренитѣ на тебе петъ таланта — иди вземи всичкитѣ: тѣзи които ти дадохъ и другитѣ петъ, които си припечелилъ. Тѣ сж твои“. Той не взе нищо отъ тѣхъ. Остави му ги. Даде му ги. Увеличи се двойно това, което имаше.

Чуйте пакъ:

— „Ти, който съ два таланта придоби други два, добръ стори. Всичкитѣ сж твои“.

Чуйте още веднѣжъ:

— „А ти, комуто дадохъ единъ талантъ, и не го употребилъ въ работа, ти лѣниви, пакостни, вѣнъ въ мрака, въ страдането!“...

Чуйте още веднѣжъ и чуйте добръ:

— „Вземете отъ тогова и този единъ талантъ и и го дайте на тоя, който има петъ, за да станатъ шестъ, или на онзи, който има десетъ, за да станатъ единадесетъ...“

„Това е жестоко, това е несправедливо“, ще кажете. Да, така е, ала то е съвсѣмъ естествено, дѣйствително, то е научно. Талантитѣ, дарбитѣ, качества. които работятъ, се упражняватъ, ще се развиватъ, и който има, ще има още повече, а който има малко, ако дрѣме, ако бездѣйствува, ще изгуби всичко, ще загине.

Това ни учи науката, това ни учи и Исусъ. Исусъ и науката, впрочемъ, добръ разбрани, никога не сж въ противоречие.

Само чрѣвъ постоянно бдѣние, чрѣвъ постоянно разработване на нашитѣ духовни качества — защото това е сжщността на човѣка, ние ще се спасимъ, ще придобиемъ спасение.

Що е спасение?

Да станемъ съвършени. Съвършени въ чистота, въ правда, въ истина. Съвършени въ сила, съвършени, това ще каже да имаме напълно развити духовнитѣ си качества и дарби.

Азъ дълбоко вѣрвамъ въ способността на всѣки младежъ да се осъвършенствува. Отъ хилядитѣ студенти, които сж идвали при мене, и съ които съмъ се срѣщалъ, нѣма нито единъ, за когото да не вѣрвамъ, че може да се развие, въздигне, заживѣе съ нови сили. Тамъ дълбоко въ сърдцето на човѣка има непобутнати скривнища на сила, на дарби, трѣба да имъ се даде просторъ за животъ, развитие.

И азъ ви казвамъ: вие, които сте млади, които сте по-млади отъ 25 години, сега е врѣмето да работите върху дарбитѣ си, талантитѣ си. Вашиятъ характеръ е още, както се казва, „пластичень“, та вие можете да го измѣнявате, да го подобрявате. А ние, които сме прѣминали тая възраст, нека съ усърдието на давяция, който се олавя за първата надежда, нека използуваме послѣднитѣ възможности, които ни оставатъ.

Не си струва само да разискваме, да слушаме и четемъ, да критикуваме или дори скѣрбимъ за миналото, нито дори да вземаме хубави рѣшения. Не! Работи, упражнявай, упражнявай!

Гьоте казалъ: „Лѣнивиятъ животъ е прѣдверие на смъртѣта.“

Що е смъртъ?

Прѣкъсване на живота.

Христосъ и неговата личностъ будятъ къмъ животъ. Кой е истиненъ християнинъ? Този, който има по-вѣрно „вѣрую“? Каква полза отъ това? — Не, този който чрѣвъ осъвършенствуване все повече и повече се приближава до Него.

А съвършенство чрѣз заглъхване на нравственитѣ дарби е невъзможно. Нравствениятъ животъ на човѣка е самиятъ човѣкъ. Безъ него той е мъртъвъ.

Само Исусъ ни дава сила за силенъ, пъленъ духовенъ животъ. Самъ азъ бѣхъ безвѣрникъ, та зная какво ви говоря. Само той може да даде животъ и да спре смъртта.

Що е смъртъ?

Раздѣла отъ животъ.

„Дойдохъ, за да имате животъ и то животъ въ изобилие, пъленъ животъ, вѣченъ животъ“.

Що е вѣченъ животъ?

Животъ, който никога не спира, никога не свършва.

Исусъ обаче не дава само вѣченъ, безкраенъ животъ но и дълбокъ животъ, който засѣга сжщността и тайната на самото битие; Той дава широкъ животъ, който обгръща всичкитѣ ни нужди, всичкитѣ ни дарби; той дава високъ животъ, който ни води къмъ най-взвишени, най-съвършени форми на съществуване. Животъ, животъ съ сила, не съ слабостъ, съ радостъ, не съ посърналостъ; въ свобода, не въ робство; съ чистота, не съ поквара; съ надежда не съ отчаяние, — божественъ животъ.

А намъ трѣба именно такъвъ животъ. Животъ на свѣтлина, свобода, идеали.

Въ какво се състои силата на единъ човѣкъ, на единъ народъ? Не въ броя на войската или количество на златото, което притежава, а въ величието, святостта на идеалитѣ, които има, и силата, постоянството, съ които работи и живѣе, за да ги постигне.

Здравъ и живяенъ характеръ, чистъ и свѣтълъ идеалъ — ето цѣль достойна за всѣки младъ животъ.

Събуди се ти, който спишъ, и съзнай величието на живота, величието на дарбитѣ, които сж скрити въ тебе.

Нравствениятъ борби на студентитѣ по цѣлия свѣтъ.

(Втората конференция на Джонъ Р. Мотъ, държана на 21/IV. 1911 г. въ салона на Славянска Бесѣда).

Госпожи и господа,

Азъ се въодушевявамъ като виждамъ толкова много слушатели тази вечеръ. Желая да говоря за университетитѣ като бойни полета. Студентитѣ по цѣлия свѣтъ се борятъ усърдно и воюватъ постоянно на тия полета. Едни се борятъ съ мжнотии поради сиромашия, други се борятъ съ економически и социални проблеми. Твърдѣ често тѣ сж въ смущение прѣдъ тия задачи. И най-често, най-добритѣ измежду студентитѣ сж въ първитѣ редове на тая борба.

Но борбата, която е обща за всички университети, за всички студенти, е борбата съ своитѣ съмнѣния и неотговорени въпроси относително тайната на битието и религията, и още повече борба съ своитѣ лични изкушения. Всички, а особно младитѣ, иматъ силни, настоячиви изкушения. Ще се опитамъ да ги изброя:

Скверность въ всички форми и прояви.

Невъздържание по отношение на всѣкакви излишества, което за щастие не е обхванало всички студенти;

Лицемерие, прѣдставяне, че притежаваме дарби, качества и пр., каквито ни липсватъ;

Умствена гордостъ, мнителность за прѣвъзходството ни надъ другитѣ, което ни отнема възможността за осъвършенствуване;

Себелюбие, ухищрение и коварство спрѣмо ближнитѣ ни;

Апатия, индиферентность къмъ нравствени и духовни въпроси;

Изкушения къмъ материалистичния възгледъ за живота, неговитѣ сили и прояви;

Невѣрие въ свѣрхестественото на природата и човѣка.

А борбата съ всички тия изкушения не е лесна: тя е гигантска — страшна борба. Въ сжщность това е е борба за чистота, сила, независимостъ. За да я разберемъ, нека се опитаме, поради липса на повече врѣме, да разгледаме само двѣ отъ тия изкушения.

Скверность.

Покажете ми студентъ, който има плѣтъ върху коститѣ си, кръвъ въ жилитѣ си и нерви въ тѣлото си, и азъ ще ви кажа, че той по неизбѣжностъ ще има изкушения. И то не скверность въ нѣкакви социални форми и дължими на нѣкакъвъ общественъ редъ, но скверность лична, своя: въ употребата на тѣлото, езика, ума, въображението. Обаче, ако умътъ е постоянно занятъ съ здрава работа, тѣлото не би го смущавало.

По една или друга причина не може да се говори за тоя въпросъ съ такава свобода, както е желателно. Но като избѣгнемъ всичко, което възбужда намѣсто да уталожва, което скверни, намѣсто да прѣчиства, което прикрива, намѣсто да уяснява, ние трѣба да сме напълно откровени. И вие ще чуete отъ мене нѣща, за които обикновено не се говори. Ще си позволя това по тия причини: 1) Защото съмъ искрено приятелъ на студентитѣ; 2) Поради ужаснитѣ послѣдствия на скверността и 3) Поради моето искрено желание, вие и азъ да сме съединени въ една безпощадна борба противъ всичко, което разяжда живота на студентството, което е надеждата на народитѣ.

Защо трѣба да воюваме съ скверността.

1) Скверността изсмуква най-жизненитѣ сокове на тѣлото. Говорилъ съмъ по това съ най-знаменититѣ лѣкари въ свѣта и всички сж съгласни съ това. Азъ не говоря за лѣкари, които съвѣтватъ това въ което сами не вѣрватъ; които търгуватъ съ званието си и сж срамъ за това почтено съсловие; които шарлатанствуватъ съ медицинскитѣ си знания и влиянието, което тѣ имъ даватъ. Тѣ сж язва за обществото и трѣба да се изгонятъ изъ него.

Причинитѣ на скверността сж много. Една отъ тѣхъ, тая за която ние лично не сме отговорни, е наслѣдствеността. Ужасно е да видимъ, какъ грѣха на пра-дѣдитѣ се прѣдава прѣзъ три-четири поколения. Ето едно дѣте, което носи въ жилитѣ си зародишитѣ на пра-дѣдовата скверность. Като говорѣхъ по това съ единъ авторитетенъ лѣкаръ, който не е религиозенъ човѣкъ, той ми каза: „Това е наказанието на една по-висока сила върхъ сквернитѣ, за да пазятъ святостта на брачнитѣ връзки“. Не ще описвамъ тая страшна болестъ. Има болести, за които не може да се говори тъй свободно. Но какво да правимъ съ тѣхнитѣ непоправими послѣдствия?

Скверността подкопава силата на тѣлото да противостои и на най-обикновенитѣ болести. Нѣкои ще ми кажатъ: Но тогава защо ни сж тия страсти и функции на тѣлото? Нали за да ги употребяваме? — Такъвъ принципъ за употребата на тѣлото е страшенъ, той е противосвѣстенъ, противообщественъ, той би разрушилъ обществото, държавата, човѣчеството, би унищожилъ всичко най-хубаво и цѣнно въ живота, самия животъ.

И жално и срамно е да се срѣщатъ хора и още повече студенти, които твърдятъ това.

Други казватъ: Но въпрѣки всичко, пакъ нашето здраве не е по-лошо отъ това на другитѣ. — Като чуя това, съжалявамъ тоя, който го казва, и си наумявамъ за онѣзи насѣкоми, които дълги години разяждатъ нѣкое дърво, живѣятъ въ него, съграждатъ си домъ тамъ, и пакъ, гледано отъ вънъ, дървото нѣма никакви признаци, че е поядено. То е пакъ като другитѣ, цѣло, здраво, непожтнато. Но когато дойде буря, когато и най-малко съпротива е погрѣбна, то рухва подъ своята тежестъ и . . немощъ. Така е и съ порока. Почти всички пороци, и то за дълго врѣме, могатъ да се криятъ. Но тѣ тайно отвѣтрѣ вършатъ своята работа, И когато дойде врѣме студентътъ да потърси въ себе си резерви отъ сила, непожтнати запаси, когато е нужно напрѣгане за изпити, въ борбата на търговско или политическо състезание, когато трѣба да впрѣгне всичкитѣ си сили за една силна, творческа работа, която дава смисълъ на живота му, той вижда своята немощъ, той се прѣгъва тамъ, дѣто вървеше, дѣто трѣбаше да стои твърдо на позицитѣ си

Азъ ще ви обясня това съ единъ цитатъ отъ Йова: „Защото коститѣ имъ сж пълни съ грѣховеѣ на младинитѣ имъ“.

Ала не само физическата скверность покваля и изтощава тѣлото. Единъ знаменитъ лѣкаръ по нервнитѣ болести ми казваше: „Само да мисли човѣкъ скверно, пакъ тѣлото му ще пострада“. Който знае, какво ни учи физиологичната психология, нѣма да се чуди на тая толкова тѣсна връзка между тѣлото и ума И студентъ, който пуска скверность въ ума и въображението си, отваря врата на умствена и физическа слабостъ. Единъ добъръ учителъ по гимнастика и атлетика ми каза веднѣжъ, че доколкото му е възможно, той се грижи и слѣди за това, което неговитѣ ученици четатъ, гледатъ и съ което хранятъ въображението си. И той има въ своя защита както религията, така и науката

2-о Ние трѣба да се боримъ съ скверностьта, защото тя събаря умственитѣ способности на човѣка. Това не се нуждае отъ много доводи, защото въ по-слаба форма всѣки може да го е опиталъ.

Когато бѣхъ студентъ изучавахъ социалнитѣ науки. Често посѣщавахме разни заведения и веднѣжъ отидохме въ една лудница. Азъ желая да забравя ужаса, който видѣхъ тамъ, ужасъ по-голямъ отъ дерайлиране на тренъ, отъ корабокрушение . . . Който се съмнѣва въ това, нека само научно изучи тоя въпросъ и ще види, дали прѣуве личавамъ влиянието на скверностьта върху ума.

Скверностьта атрофира умственитѣ дарби на студента.

Св. Августинъ е изразилъ това съ тия четири думи: единъ погледъ, една картина, едно омайване, едно падане.

Да гледашъ това, което е криво, лошо, долно само по себе, да мислишъ за него и да го пуснешъ въ въображението си, да го пуснешъ да работи въ тебе, да се очаровавашъ отъ него; безъ друго, ще те послѣдва падане. Първото може и да не е опасно, но е твърдѣ непрѣдпазливо, второто е вече голѣма опасность, а третото е начало на неизбѣжното слѣдствие — падането. Познавамъ студенти, които сж прѣкъсвали връзката между първото и второто, познавамъ не толкова много, които сж успѣвали да скжсатъ тая връзка между втората и третата брѣнка, но не познавамъ такива, които сж могли да успѣятъ въ борбата да я скжсатъ между третата и четвъртата.

Има мисли, които просто „изгарятъ“ мозъка. Двама приятели веднѣжъ се срѣщали въ университета, който свършили прѣди петдесетъ години. Когато излѣзли изъ

града, на едно мѣсто единиятъ се спрѣлъ и нервно тропналъ съ кракъ. „Какво е това?“ — „Тукъ прѣди петдесетъ години чухъ една мръсна дума, която ядѣ ме е, че и сега дори е въ главата ми“.

И ако това е възможно, ако това е тѣй, не е ли съвсѣмъ понятно, че мислитѣ, които се ширятъ съ пълна свобода въ мозъка ни, че това, което сме мислили, е сто пѣти по-лесно да се помисли сто и първи пѣтъ, и че това което сме мислили хиляда пѣти, е вкоренено вече у насъ. И нали мисълта ни води къмъ дѣйствию, тогава къмъ какви дѣйствию ни водятъ нашитѣ мръсни мисли?

Който иска да използва живота си, да развие въ пълнота дарбитѣ си, да живѣе съ увлѣчение и радостъ годинитѣ си, той не ще погледне на голя въпросъ отъ неговата лека, смѣшна страна, не ще си копае гробъ, но ще е смѣлъ, безпощаденъ съ скверностьта, за да бжде съвършенъ.

3 Защо да се боримъ още противъ скверностьта? Защото тя понижава идеалитѣ ни, отнема желанието ни за възвишени цѣли въ живота. Тя ни помрачава погледа, да не виждаме висши цѣли, убива дарбитѣ на студента да стрѣли високо. Убива способностьта му да върва въ идеали, а още повече да се бори за тѣхъ. Който мѣри въ локва, никога не ще удари звѣздитѣ. Скверностьта още заличава честолюбието у студента, който иначе би летѣлъ високо, който не би се задоволилъ съ малка, слаба работа, съ лесенъ и любоугоднически животъ, който иначе би билъ борецъ и герой, става чрѣзъ нея негоденъ за нищо. И когато видя скверни хора да успѣватъ, чудя се, какво ли биха били тѣ, ако бѣха чисти, ако разполагаха съ своитѣ непожтнати сили съ пълнотата на своитѣ дарби!

Скверностьта прѣчи на студента да се съсрѣдоточава, да съсрѣдоточи силитѣ си, волята си, вниманието си, своето социално положение, за да постигне най-високата цѣль на своя животъ. Скверностьта посяжда енергията тя погубва волята. Тамъ е личниятъ ужасъ — въ личната ни борба съ нея, че тя ни отнема оржжието, нашето най-силно оржие, когато искаме да поведемъ борбата. А възможно ли е борба безъ воля, безъ енергия? — Единъ студентъ, който страдалъ отъ единъ лошъ порокъ и вслѣдствие на това зрѣнието му било поврѣдено, отишелъ при лѣкаръ. Той го прѣгледалъ. „Да, ще спасите зрѣнието си, но ако се откажете отъ порока... Избирайте едно отъ двѣтѣ“... Студентътъ мълчаливо навелъ глава. Страшна борба се изразявала по лицето му. „Ахъ, докторе, не мога, ще изгуба зрѣнието си.“ Той бѣ изгубилъ силата да противостои. Волята бѣ съкрушена въ него. Той бѣ се вдавалъ, вдавалъ въ скверностьта и сега не можеше да се измъкне отъ нея. А какво ни трѣба най-много въ тоя свѣтъ на борби, на трудъ, на напрѣгане умствено и тѣлесно? Вдаване, отстъпване? — Не! Воля! Съпротивление!

Намъ трѣбать мъжествени хора, намъ трѣбать герои! Тѣ водятъ народитѣ, тѣ ги спасяватъ въ критически врѣмена!

А ние имаме право да искаме такива хора отъ университетитѣ. Но университетитѣ нѣма да ни ги дадатъ, ако студентитѣ сами не се приготвятъ.

Единъ генералъ, който бѣ влизалъ въ много сражения, ми каза: „Когато почне битка и загърмятъ топоветѣ, най-напрѣдъ се изплашватъ хората, които сж водили скверенъ животъ“. И прави сж думитѣ на Давида: „Моята сила е равна на силата на десетъ души, защото сърдцето ми е чисто“.

А днесъ свѣта, повече отъ всѣки другъ пѣтъ, се нуждае отъ силни хора. Плѣменни задачи, социални проблеми не сж за слабаки, но за герои! Трѣбать водни-

тели, които да водят по нови пжтища, по трудни пжтища. А не е ни смѣлостъ, ни героизъмъ човѣкъ да върви съ всички, но самъ!

4. Защо да се боримъ още съ скверността? — Защото тя убива самоуважението. Невъзможно е да употребяваме мръсно тѣлото си и да имаме респектъ къмъ себе си. Може нѣкой и да каже, че при все това той се себеуважава. Нека! Мърсотата обаче е въ него, и той не може да се мисли, че е чистъ. Невъзможно е да мисли и живѣе въ скверностъ и да уважава въ себе си една чиста и честна личностъ. Не е възможно за една жена да направи живота на нѣкого по-труденъ и окаянъ и да е спокойна. Невъзможно е умътъ да е плененъ съ мракъ, и да чувствуваме тамъ сияние. И колко пжти такъвъ човѣкъ би пожелалъ да можеше да се върнатъ дѣтскитѣ години, врѣмето на чистота, свѣжестъ, невинностъ!

А може ли човѣкъ да е силенъ, да е героична натура, ако нѣма уважение къмъ себе си? И ако нѣма уважение къмъ себе си, какъ ще го има къмъ другитѣ?

5. Трѣба да се противимъ на скверността, защото тя разваля доброто ни име въ обществото. Колцина отъ насъ тукъ биха желали всичко, каквото сме мислили и правила, да се напише тукъ на стѣната, прѣдъ очитѣ на всички? Азъ не бихъ желалъ. Грѣхътъ ни ще ни намѣри. Кога да е ще се узнае за него. Но независимо отъ това ние трѣба да не осждаме тия, чийто грѣхъ вече се вижда. Ние не знаемъ кой отъ насъ какъвъ е. Тука на столоветѣ толкова близу сме единъ до другъ и при все това нито мислитѣ ни, нито дѣлата ни, нито дори имената ни сж познати. Вие си спомняте какъ Исусъ постъпи съ жената, която споредъ традицията трѣбаше да се убие съ камъне. „Да видимъ какво ще стори той съ нея“. Тѣ всички се мислѣха чисти, честни, тя прѣзрѣна, скверна... Той се наведе и почна да пише по пѣсѣка, до като всички се смѣлчатъ. И послѣ... единъ тихъ гласъ, като гласа на съвѣстѣта, се чу: „Нека, който никога не е съгрѣшавалъ, пръвъ хвърли камъкъ върху нея“. И когато си повдигна главата, всички бѣха избѣгали...

И по-важното отъ това е, че благия Богъ, който всичко знае, чийто погледъ ни пронизва и вижда най-съкровеното въ насъ, мотивитѣ ни, чувствата ни, страститѣ ни, той ни дава възможностъ, случай, сила да се избавимъ.

И още по-важното е това, че ще дойде врѣме когато ние ще бждемъ сждени съ правда и знание за всичко каквото сме вършили.

6. И най-сетнѣ, ние трѣба да се боримъ противъ скверността, защото тя отнема силата ни за духовно съзерцание. Тя ни отнема шестото чувство: способността да разбираме духовнитѣ истини. Исусъ е срѣдъ тоя въпросъ като казва: „Блажени чистосърдечнитѣ, защото тѣ ще видятъ Бога“. И не само ще го видятъ, но ще го познаятъ, ще го разбератъ, не ще се съмнѣватъ въ него, ще иматъ неговата помощ, неговата благодагъ. Но не е тѣй съ сквернитѣ. Тѣ иматъ було прѣдъ очитѣ. Тѣ не виждатъ, тѣ се съмнѣватъ въ всичко, въ всѣкого, въ себе си.

Скверността, като убива възможността ни за духовно съзерцание и духовенъ животъ, отнема това, което е най-присъщо, най-възвишено, най-свято въ живота.

Умствена гордость.

Който човѣкъ има изкушения може да иска и да получи помощъ. Но горделивия? Той се мисли по-горѣ отъ другитѣ, той не е като тѣхъ... Той се е обградилъ въ крѣпостъ, и никой не може да го доближи. Срѣдъ изкушения той се показва спокоенъ, срѣдъ безсилие, —

твърдъ, срѣдъ опасностъ, — себенадѣнъ. Когато потѣва, гордостта му застава прѣдъ него и спира ржката, която би се протѣгнала за помощъ.

Това е една страшна опасностъ, защото ни лишава отъ помощта на другитѣ. Тя ни изолира, откъсва, и сами, ние по лесно падаме. Затова студентътъ трѣбва да живѣе въ групи съ общи нужди и интереси. Зная, има и студенти, които падатъ на групи. Но по-лесно е да се води борбата съ общи усилия.

И моето сърдце, моята ржка сж готови за помощъ. Ида тукъ като приятель. Като човѣкъ, който самъ е страдалъ, и който знае каква е тая борба. Не забравямъ хилядитѣ студенти, които прѣзъ врѣме на моитѣ дълги пжтувания сж идвали при мене съ своитѣ умствени и тѣлесни болки и борби. Азъ имъ съчувствувамъ съ пълнотата на силата си. И като мисля за тази борба, иде ми на умъ за оная безпомощна борба, която В. Юго описва въ едно отъ своитѣ съчинения.

Нѣкой си трѣгналъ да се разхожда по брѣга на морето. Врѣмето било хубаво, и морето лазурно. Щѣ направи една приятна разходка... Но по едно врѣме, той усѣща че трудно се върви, краката му потѣватъ, той се хвърля насамъ, натамъ, бори се... безполезно, повече затѣва. Вика за помощъ, никой не чува. И да чуе, не може да дойде. Това е подвижниятъ морски брѣгъ, дѣто всичко потѣва. Ето той е вече потѣналъ до колѣнѣ, по-нагорѣ и по-нагорѣ... Той е изгубенъ. Но ако да имаше тамъ канара, и само съ малкия си прѣстъ се залови, би се спасилъ. Да имаше само, какъ да се допре до нея!

Що е тая канара? Да промѣня въпроса:

Кой е тая канара?

Казвамъ ви съ убѣждение, основано на опитъ:

Исусъ, живиятъ, благиятъ Исусъ. Казахъ ви снощи, че бѣ врѣме, когато самъ не вървахъ въ него. Но сега ида да ви кажа съ всичката си сила, че вървамъ. Има много нѣща въ тоя свѣтъ, въ които се съмнявамъ. Това не е отъ тѣхъ.

Зная хиляди студенти, които сж се облѣгнали на него. И чудна е неговата сила. Сила да ни потѣрси, да ни намѣри, да ни освободи и най-чудно отъ всичко, да ни прѣобрази, направи нови хора, нови създания.

Ношѣта вече прѣваля, мракътъ се разсѣява... Иде утро съ огнени зари, утро съ чудно сияние, когато Той ще ни облѣче съ свѣтлитѣ зари на видѣлната.

Да вървимъ къмъ това утро, съ всички сили, — къмъ това сияние!

Научниятъ методъ въ религията.

(Третата конференция на Джонъ Р. Мотъ, държана на 25/IV. 1911 г. въ салона на Славянска Бесѣда).

Едно отъ особенитѣ нѣща, което ми направи удоволствие, и на което се наслаждавамъ въ този градъ, бѣ посѣдението, което нѣкои студенти ми направиха въ хотела. Жално ми е, че не можахъ да се намѣрия постоянно тамъ, за да се срѣдна съ всички студенти, които биха желали да се разговарятъ съ мене.

За да може единъ човѣкъ да се освободи отъ скептицизмъ, отъ различни съмнѣния, необходимо е условieto—да се отнася съ дълбоко смирение и благоговѣние къмъ християнскитѣ истини, и съ една разумна и жизнена вѣра въ истинността на нѣщата, съ единствено желание да открие самата истина. Научнитѣ методи изъ областта на разнитѣ изслѣдвания въ науката иматъ сжщото приложение и въ областта на ре-

лигията. Изучават се отдѣлни явления, класифицират се, и слѣдъ това се вади нужното заключение. Какво трѣба да разбираме подъ думата разумна вѣра?

— Вѣра, за която хората могатъ да дадатъ достатъчно убѣдителни причини, вѣра, която съгласува фактитъ на историята съ тия на човѣшката опитностъ, вѣра, която не противоречи съ истинитъ на нѣкой другъ източникъ. Какво разбираме подъ жизнена вѣра? — Вѣра, която прѣобразува човѣшкия характеръ, вѣра, която указва силно влияние върху живота на отдѣлнитъ личности, която промѣнява не само името на човѣка, не само неговото мнѣние, но и наклонноститъ въ характера му.

Азъ съмъ запознатъ съ много хиляди невѣрващи между студентитъ, които днесъ сж вѣрващи, но които едно врѣме бѣха невѣрници. Тѣ сж достигнали до това, което се нарича религиозна сигурностъ. Тѣзи студенти сж разпрѣснати по цѣлия свѣтъ. Между тѣхъ азъ имамъ много приятели, и азъ напълно имъ съчувствамъ. Нѣма тукъ студенти, къмъ които да имамъ по-голямъ съчувствие, отколкото къмъ тѣзи които иматъ честно или почтено съмнѣние. Азъ ще ви дамъ нѣкои наставления не само отъ моята лична опитностъ, но и отъ опитността на ония студенти, които сж излѣзли вѣнъ отъ своя мракъ въ видѣлина.

На първо мѣсто тѣ казватъ, че човѣкъ не трѣба да пази въ себе си всичкитъ съмнѣния, които биха му се появили, безъ да се постарее да имъ даде едно поне задоволително разрѣшение. Не трѣба да се стрѣскаме, ако имаме съмнѣния. По-право е да се стрѣскаме когато нѣмаме съмнѣния. Единъ човѣкъ, или студентъ, въ днешния вѣкъ, който нѣма никакви съмнѣния по разни въпроси, ни кара да мислимъ, че той гледа повърхностно на нѣщата или самъ той е повърхностенъ. Той не си служи съ всичкитъ модерни научни методи, било въ областта на религията или науката, както трѣба, и слѣдователно, неговитъ изслѣдвания не сж въ състояние да ни доведатъ до никакви положителни резултати. Тия студенти, които нѣкога сж били невѣрващи, но които сж влѣзли въ това, което се нарича разумна вѣра, казватъ на мене и на васъ, че ние трѣба да считаме периода на съмнѣнията като единъ прѣходенъ периодъ. Че периодътъ на съмнѣнията е единъ прѣходенъ периодъ, за това има достатъчно убѣдителни причини. Той е периодътъ, въ който студенти, които нѣкога сж били агностици, сж достигнали до това, което се нарича религиозна увѣреностъ. Слѣдователно, ако други сж минали периода на съмнѣнията, тогава и ние можемъ да минемъ прѣзъ тѣхъ. Тия студенти ни казватъ, защо да се задоволимъ да живѣемъ само вѣнъ отъ храма или въ придверията на храма, а не вжтрѣ въ храма. Тѣ ни казватъ, защо да стоимъ въ тъмнина и не влѣземъ въ видѣлина. Тѣ ни казватъ, защо да стоимъ вѣнъ на студено и да не влѣземъ тамъ, дѣто е топло. Тѣ ни казватъ, защо да стоимъ усамотени, когато можемъ да се запознаемъ съ личността и дѣйността на Христа.

Второто нѣщо, което тия студенти ни казватъ отъ опитността въ тѣхнитъ умствени борби, е да се отнасяме до прѣдмети, за които имаме съмнѣния, безъ никакви прѣдразсѣдки. Азъ казвамъ: дотолкова доколкото е възможно, защото зная твърдѣ добръ, че е невъзможно за кой да е човѣкъ да се докосне до единъ прѣдметъ безъ прѣдразсѣдки, но ако ние съзнаваме опасността отъ тѣхъ, трѣба да намалимъ тая опасностъ. Какво биха си помислили хората за единъ

сѣдия, който рѣшава единъ процесъ безъ да разпита свидѣтелитъ, или прѣди да събере други показания.

Тѣ ни казватъ: Бждете готови да приемете истината, отъ дѣто и да произлиза тя. Агностиката ни учи, че човѣкъ нищо не може да знае. Понеже човѣкъ не може да знае всичко за Бога; то все едно е, че той не може да знае каквото и да било за него. Ние не трѣба да излизаме отъ прѣдположението, че нищо отъ това, що ни се говори, не може да бжде истинно. Ако ние не разбираме свѣрхчовѣшкия характеръ на Христа, или понятието за вѣчния животъ, ако не можемъ да разберемъ, че той се изявява на хората, то изисква се поне да се спремъ за извѣстно врѣме и да изпитваме внимателно фактитъ.

Третото необходимо условие отъ умствената борба на човѣка е да изучава въпроситъ, за които има съмнѣние съ единъ правиленъ духъ. Пази се отъ гордостъ. Нека поясня какво искамъ да кажа въ отрицателенъ смисълъ: Великиятъ наученъ мжжъ Бейконъ е казалъ, че този, който иска да влѣзе въ царството на естествени науки, трѣба да се смири като малко дѣте. Забвляжете, че и Христосъ е употребявалъ сѣщия езикъ. Той е казалъ: „ако се не обърнете и бждете като дѣцата, нѣма да влѣзете въ царството небесно“. Студенти, които искатъ да вникнатъ и разбератъ тайнитъ на природата, трѣба да иматъ въ себе си духъ на смирение и готовностъ, да започнатъ съ изучаването на най-елементарнитъ нѣща и да постоянствуватъ по-нататкъ. Съ сѣщото смирение и духъ студентътъ трѣба да се отнася къмъ изучаването на духовнитъ нѣща, за да могатъ тѣ да бждатъ схванати и разбрани.

Отъ друга страна колко ненаучно и неподобаващо за единъ човѣкъ на науката и мисълта е да прибѣгва до критиката, която трѣси само грѣшки да открие. Това е най-лесното нѣщо. Азъ съмъ виждалъ студенти, които сж идвали на моитъ сказки съ единичката цѣль да намѣрятъ слаби страни въ сказката, и разбира се, лесно ги намиратъ. Намѣсто да се попитатъ, кое е истинно и добро отъ това, което казва говорителътъ, какво полага той като крайжгъленъ камѣкъ, на който можемъ да съградимъ нѣщо. тѣ мислятъ само за слабитъ точки на казаното и прѣдполагатъ, че той е тѣхенъ неприятель или пъкъ, че е човѣкъ съ опасни идеи. Човѣкъ се срамува да каже, че този духъ се срѣща днесъ почти въ всѣки университетъ. Обаче, трѣба да се знае добръ, че този духъ на изслѣдувано религиознитъ истини би ни отвлѣкълъ още по-далечъ отъ онай възвишена истина, къмъ която човѣшкиятъ духъ се стреми.

Избѣгвайте всѣкаквъ духъ на страхливостъ. Изисква се голѣма дързостъ, за да намѣри човѣкъ истината, но изисква се още по-голямъ дързостъ, за да я слѣдва. Най-голѣмитъ герои, които съмъ срѣщналъ на бойното поле въ областта на сериозното изучаване и изслѣдуване разни истини, сж ония студенти, които сж били вѣрни на своитъ убѣждения, и които сж били готови скжпо да заплатятъ за тѣхъ, за да могатъ да ги слѣдватъ.

Избѣгвай духъ на себелюбие. Това е особено важно въ изучаването на Христа и неговото учение, защото неговата религия е религия на алтруизма, а не на егоизма. Себелюбиятъ човѣкъ не може да разбере напълно религиознитъ истини, ако той не се освободи отъ своето себелюбие.

Избѣгвай сжщо духа на песимизмъ. Азъ намирамъ, че единъ песимистъ не може да бжде великъ и достоенъ водителъ. Той не може да бжде тѣй сжщо и великъ благодѣтель на човѣшкото поколѣние, на което

би могълъ да остави нѣщо. Борете се съ песимизма тъй усърдно, както се борите и съ другитѣ ваши накушения.

Четвъртото нѣщо, което всѣки човѣкъ или студентъ трѣба да има прѣдвидъ въ това бойно поле, е, че научнитѣ методи трѣба да се прилагатъ въ религиознитѣ изучавания и въ областта на религията. Може да се интересувате, ако ви кажа, че въ различнитѣ народи студентитѣ, които слѣдватъ научнитѣ факултети, въ сравнение съ останалитѣ факултети сж повечето вѣрващи. Това ми причини доста голѣмо очудване, но слѣдъ разговори съ различни видни мъже и слѣдъ доста разисквания по този въпросъ, слѣдъ като изучихъ Христа и неговото учение въ видѣлната на науката, азъ намѣрихъ, че Исусъ Христосъ е употребявалъ сжщитѣ методи, които се употребяватъ и въ областта на науката. Его защо мислящиятъ умъ, който се стреми да изучава явленията въ природата съ единъ подобаващъ духъ и смирение, много по-лесно може да вникне въ сжщността на нѣщата, отколкото онаи умъ, който не прави своитѣ изслѣдвания системно и послѣдовно. Както съвременната наука иска да земе подъ внимание всички сжществувачи факти, така и християнската религия не може да се откаже отъ тия факти, а трѣба да ги земе подъ внимание. Тя не казва на никой да я приеме съ затворенъ умъ, но съ едно внимателно изслѣждане и изучаване. Модерната наука е чадо на истината и полага голѣми старания, за да я намѣри. Така сжщо и християнската религия учи покорностъ на истината. Тя учи, че човѣкъ трѣба да заплати всичко нужно за истината, да напусне въ нѣкои случаи домашнитѣ си и да се откаже отъ много привлѣкателности въ живота. Всѣко велико изобрѣтение въ областта на науката е плодъ на дълги изучавания и изслѣдвания. Съвременната наука е съ отворени обятия да възприеме каквото и да било впечатление и се мъчи да издири всички факти. Исусъ Христосъ на никого не казва да дойде до истината съ затворенъ умъ. Той казва да употребяваме умоветѣ си. Христосъ общава голѣма награда за онѣзи, които упражняватъ и вѣрата заедно въ всичкитѣ научни методи. Вие виждате, че Христосъ наблѣга твърдѣ много на смиреннето.

Петото нѣщо, което се учимъ отъ опитността на другитѣ, то е да живѣемъ право. — условие необходимо, за да разберемъ духовнитѣ истини. Азъ не намирамъ религиознитѣ истини да се откриватъ на човѣкъ, който гледа съ хладнокрѣвие на всички свои грѣхове. Макаръ всички ние и да не сме увѣрени напълно въ Исуса Христа и неговото учение, за сжществуването Божие и задгробния животъ, пакъ има нѣща, въ които всички сме увѣрени. И това е, че животътъ, който Христосъ е живѣлъ на тоя свѣтъ, е най-добриятъ който хората могатъ да посочатъ. Този фактъ признаватъ и най-вѣрлитѣ безбожници. Слѣдователно, всички можемъ да бждемъ съгласни и да вѣрваме въ това, че животътъ на Исуса Христа е достоенъ за подражание, като животъ възвишенъ и пъленъ съ истинни достойни за всѣкиго. Има и друго нѣщо, за което можемъ да бждемъ увѣрени, то е фактътъ, че тѣзи, които се трудятъ да живѣятъ, тъй както Христосъ е живѣлъ, разпрѣсватъ своитѣ съмнѣния и намиратъ тѣхното правилно разрѣшение. Професоръ Хенри Дрѣмъндъ ме очуди единъ път, когато казваше на своитѣ студенти: „Мисля, че и азъ имамъ толкова много съмнѣния, колкото и всѣки единъ отъ васъ, но азъ не имъ позволявамъ да ме спиратъ да живѣя, колкото се може, по-близу при Христа“.

Който могатъ съвѣстно да приематъ това, дълбоко съмъ увѣренъ, че ще хвърли свѣтлина върху живота имъ, и когато тѣ се стараятъ да живѣятъ по примѣра на Исуса Христа и се трудятъ да се подчиняватъ на неговитѣ учения, ще намѣрятъ най-послѣ, че голѣма частъ отъ тѣхнитѣ съмнѣния сж разрѣшени и нова свѣтлина озарява пътекитѣ имъ.

Шестото необходимо условие, въ областта на религиознитѣ изслѣдвания, е слѣдното: Не отказвай да се съгласишъ или да приемешъ истинитѣ, които можешъ искрено да приемешъ. Азъ познавамъ студенти, които не сж искали да направятъ първата стѣпка, за която сж усѣщали, че е тѣхна длъжностъ да сторятъ, само затова, че сж били въ съмнѣние за десетата или петнадесетата стѣпка нататѣкъ. Срѣщнахъ единъ студентъ въ Канада, който не можеше да вѣрва въ възкресението на Христа отъ мъртвитѣ, и понеже много се съмнѣваше въ това, той не искаше да слуша за Христа, макаръ че признаваше всичко, което говорехъ, за добро и истинно. Срѣщнахъ другъ студентъ, който не можеше да вѣрва въ свѣрхестественото рождение на Христа, и затова не искаше да слуша и онѣзи чудни думи отъ словото на гората: „Блажени чистосърдечнитѣ, защото тѣ ще видятъ Бога“, ако и да ми каза, че тѣзи думи дълбоко проникватъ въ сърдцето му.

Условието за напредѣка, въ коя и да било областъ, е бързото послушание, рѣшителното послушание, дързостното послушание на това, въ което ние сме убѣдени, че е истина. Нѣкои очакватъ за велико откровение отъ небето или нѣщо свѣрхестествено, ала добръ е да знаемъ, че това е съвсѣмъ неразумно и твърдѣ ненаучно, противно на всѣкакви научни методи и изслѣждане на човѣшката мисль.

Седмото необходимо условие въ областта на религиознитѣ изслѣдвания, което може да се види стрѣнно на мнозина отъ васъ, е да забрави човѣкъ себе си и да се старее да помага на другитѣ, най-вече на тия, които се намиратъ въ нужда. Ако единъ човѣкъ търсящъ искрено истината, може да бжде въ тъмнина за нѣкои нѣща, той не ще бжде въ всичко, затова и да не постигне всичко, все пакъ ще може да извърши значително. Азъ се живо интересувамъ въ социалнитѣ проблеми на настоящата епоха, и мога смѣло да кажа, че това ме доведе при Исуса Христа. Като се трудимъ да помагаме на ближнитѣ си, ние правимъ Бога по-реаленъ и достъпенъ на хората. Ако не обичаме ближнитѣ си, които сж всѣкога съ насъ, то какъ можемъ да обичаме Бога, когото не сме видѣли. Да любишъ ближния си когото си, видѣлъ, това значи да любишъ Бога, и обратно, да любишъ Бога, това значи да любишъ ближния си. Сжщото е изказано и отъ евангелиста Матей въ 25 глава, стихове 35 — 40. Личността на Исуса Христа хвърля голѣма свѣтлина върху великия социаленъ въпросъ. Ние можемъ да видимъ години отъ неговия животъ посветени на тая велика идея. Той търсѣше да спаси всички заробени и изгубени и искаше да ги избави отъ плачевното имъ пеложение. Той не чакаше да идватъ при него, но самъ отиваше по градове и села, между най-затѣнитѣ мѣста, и тамъ разпространяваше своето велико учение, между хора, които дѣйствително се нуждаеха отъ неговата помощъ.

Единъ студентъ отишелъ при професоръ Ребай Дънканъ отъ Единбургския университетъ, който е спомагалъ на много студенти, които сж се намирали въ съмнѣния, и му казалъ тия думи: „Азъ не мога да намѣря Исуса Христа“. Професорътъ замълчалъ една минута и тогава му казалъ: Той е тука, той търси за-

губенитѣ, иди тамъ и ще го намѣришѣ. Азъ ви казахъ миналата вечеръ, че и азъ не вѣрвахъ въ Исуса Христа. Тукъ на масата азъ намѣрихъ една бѣлѣжка, съ която нѣкои ме питатъ, какъ стана, че повѣрвахъ въ Христа. Азъ се приготвлявахъ за политическо поприще, да стана адвокатъ. Нѣщото, което ми направи дълбоко впечатление, бѣше едно изучаване на възкресението Христово. Азъ го изучавахъ за много мѣсеци, употребихъ най-добритѣ методи, съ които бѣхъ запознатъ отъ историческата и юридическа практика. Желалъ бихъ, ако имаше врѣме, да ви приведа нѣкои доказателства за възкресението, но това нѣма да направя сега. Ако Христосъ не е възкрѣсналъ отъ мъртвитѣ, тогава историята за менъ губи своето значение, тогава суетна е и вашата вѣра.

Ние трѣба да направимъ всичко, което можемъ, за да се освободимъ отъ нашитѣ съмнѣния. То може да ни коштува твърдѣ скъпо, обаче колкото повече ние плащаме за истината, толкова повече я цѣнимъ. Тя може да ни коства душевна борба, голѣми жертви, но ние трѣба да ги дадемъ. Има много противници на Христа и неговото учение, безъ обаче да сж изучили поне една малка частъ отъ Него.

И въ заключение искамъ да се спра на още едно условие за научното изслѣждане на религията. То е това, че Исусъ Христосъ е великиятъ разпрѣсвачъ на съмнѣнията. Нека дойдемъ при него съ нашитѣ съмнѣния и неотговорени въпроси. Нѣкои казватъ: ако бѣхъ свободенъ отъ моитѣ изкушения, тогава непременно щѣхъ да дойда при Христа: но, въ отговоръ, азъ ви казвамъ, ако чакате да се освободите отъ тия съмнѣния прѣди да дойдете при Христа, то никога нѣма да дойдете при Него, защото не можете да схванете главната цѣль на неговото идване на земята. Той дойде не само да спомогне на хората да надвиятъ изкушенията си, но и да отговори на всички съмнѣния и въпроси. Той казва: „Азъ съмъ пжтътъ, истината и животътъ“. Той направи божествената истина лесноразбираема, направи я привлѣкателна и не принудителна, изложи я така, щото всички да могатъ да я разбератъ. Това не е една теория само. Че тѣзи, които сж се отрѣсили отъ агностицизма и сж дошли при Христа, получаватъ повече помощъ отъ другитѣ останали, ни убѣждава опитността на тия, които сж дошли при Него,

за да слѣдватъ Неговото учение. Това могатъ да засвидѣтелствуватъ и хилядитѣ студенти по цѣлия свѣтъ, които се числятъ къмъ разнитѣ студентски християнски организации. Лесно е да се не съгласите съ думитѣ, които ви казвамъ и да не ги приемете, но вие не можете да откажете гласа на ония студенти по свѣта, които се борятъ въ това бойно поле и които сж готови да платятъ съ висока цѣна и даже сж готови да умратъ за истината, само и само да могатъ да слѣдватъ оная истина, що сж намѣрили, и да я разпространяватъ и между другитѣ. Христосъ казва: „Който дойде при мене нѣма да ходи въ тъмнина, но ще има видѣлината на живота. Забѣлѣжете, Христосъ казва за този който иде, а не за този, който седи на едно мѣсто, не за този човѣкъ, който съ прѣдрасждѣкъ рѣшава всички въпроси, не за този който казва, че това е противно на моята опитностъ, но този, който дойде, който почне да живѣе споредъ учението на Христа и който упражни волята си, за да намѣри истината, той е човѣкътъ който излиза отъ тъмнина въ видѣлина. При това, усърдно и искрено трѣба да се назимъ и да избѣгваме лицемѣрието. Има два вида лицемѣрие: първиятъ видъ лицемѣрие е този на вѣрващитѣ християни, които може да претендиратъ, че сж християни и, че иматъ животъ, който въ сжщностъ тѣ нѣматъ. Ние мразимъ такива хора и трѣба до ги мразимъ. Но има и втори видъ — лицемѣрието на скептицизмъ, което тѣй сжщо е не по-малко лошо отъ първото. Това е скептикътъ, който не вѣрва, но който не е готовъ да плати цѣната която е нужна, за да намѣри истината. И тѣзи хора ние трѣба да мразимъ, като при това се стараемъ да избѣгваме и двата вида лицемѣрие. И най-послѣ нека всички се стараемъ съ чисто сърдце и силна воля, съ усърдие и постоянство, съ духъ на смирение и благоговѣние да изучаваме живота на Христа и да се стараемъ да живѣемъ споредъ неговото учение, и тогава азъ съмъ дълбоко увѣренъ, че видѣлината, която е озарила живота на много други, ще озари и вашия животъ. „Кое е истинно, което е честно, което е праведно, което е чисто, което е любезно, което е доброхвално, ако има нѣкой добродѣтель, и ако има нѣкая похвала, това размишлявайте“.

Съобщава: *К. Ц. Кумановъ.*

Християнски мотиви.

Н. Х. Веневъ.

Звѣздата.

Всички говорѣха за Халеевата комета, за „опашатата звѣзда“, и не само говорѣха, но и ставаха рано въ призори, за да видятъ иде ли тя. Астрономитѣ прѣдположиха, вѣстникаритѣ прѣвеличиха, а проститѣ хорица възприеха като положителна, безспорна истина, че „свѣтътъ ще се свърши“. И много сърдца тревожно забиха поради раздѣлата съ тоя свѣтъ, и много сълзи се търкулнаха тайно поради близката смъртъ. Дори стари хора, дали своята данъ на живота, замирисали вече на прѣстъ, дори и тѣ тѣжѣха. . .

Една звѣзда, на която пжтъ е край нашата земя, прѣдизвика цѣлъ ужасъ въ градове и колиби! А между това, на всѣка стѣпка човѣкъ вижда въ живота много по-сжществени признаци на погибель. които отминува съ закрити очи. Лъжитѣ, измамнитѣ, злосторствата, кражбитѣ, лиянството — това сж наши съпжтници, много по-близки

и много по-опасни отъ всички комети из свѣта. Има „опашати лъжи“ въ нашия политико-общественъ животъ. чието зловредно влияние стига даже крѣжкитѣ души на дѣцата отъ основното училище. Къмъ всичко това ние сме невѣзмутими, безчувствени, спокойни. . .

Не се бойте, хора, отъ Халеевата комета, която може да причини физическа смъртъ; бойте се отъ онова, което убива морално, което похабява духовно. Каквото разрушение и да послѣдва, вие сте въ безопасностъ, ако звѣздата на вѣрата свѣти въ вашето сърдце.

Смъртъ, въ смисълъ на унищожаване нашата индивидуалностъ, нѣма; има само прѣминаване отъ животъ въ животъ чрѣзъ изоставяне на физическото тѣло — толкова по-славенъ животъ, колкото по-близко сме били до Господа по мисль, сърдце и дѣла — и толкова по-опасенъ, но не и безнадежденъ, колкото повече сме били робни на животинскитѣ пощевки.

Защо се плашимъ отъ Халеевата комета, отъ тая хубава небесна звѣзда! Че ще бждемъ въ блаженото пришествие на Господа ли, животътъ и радостта наша? Когато и да е ще изгубимъ земния животъ: нека поне придобиемъ небесния чръзъ познаване Бога. „Азъ съмъ свѣтлата и утрenna звѣзда“, казва Христосъ. О, вѣрвамъ, Господи, защото ти изгрѣ върху небето и на моята душа, и азъ Те съзирамъ прѣзъ прозира на моята бробудена свѣсть!...

Мравунякъ.

На двора, изъ прѣстѣта между камънака, мравки сж пропѣлѣли. Често се спирамъ и нагледвамъ живота на тия мънички животинки, на тия неспирни работници, които гинатъ случайно подъ човѣшкия кракъ тъкмо въ разгара на своята работа.

Днесъ е грѣйнало слънчице, живително и мило, и животътъ е кинналъ наоколо. Слѣдъ дъждътъ, който напои всичко, въздухътъ е свѣжъ, а по цѣфналитѣ дървета птици пѣятъ. Човѣкъ и животни — всичко е подело своята работа съ нови сили.

И мравките на двора безспирно шетатъ. Входовѣтъ на подземния мравунякъ сж затиснати съ мокра прѣстѣ, та отъ зори още тѣ изнасятъ прѣстѣта зрънце по зрънце и купчинката неуспѣтно расте. Съ такава вѣра въ себе и съ такъво дружно усилие, очевидно побѣдата е на тѣхна страна. Но азъ скърбя за тия неуморни работници, защото тѣхното жилище е тъкмо по сръдната на двора и може би слѣдъ малко всяката тѣхна работа изново ще рухне, ако не отъ новъ дъждъ, поне отъ краката на нѣкое дѣте, котка или врабче. И това е самата истина, това е драма, която всѣкидневно се разыгрива прѣдъ моитѣ очи. Тѣ изнасятъ прѣстѣта, тя се срива всѣкога по чужда вина. Нѣма ли за васъ, о работници добри, день за отмора?

Като васъ и ние, хората, се трудимъ и градимъ видими и невидими жилища. Историята на цивилизацията е процесътъ на тая творба. Неспирно се трудятъ работниците на духа подъ една или друга форма и ето една обществена стихия завлича труда на добритѣ тия работници — и пакъ изново съ нови усилия! Или тъкмо що се проясни врѣмето, и грѣйне благодатното слънце на Божията помощъ, немирень нѣкой царски властникъ — Неронъ, Цезаръ, Наполеонъ или султанъ нѣкой съ малко име, но съ голѣмо злосторство — простре кървавия си ботушъ и смаже живота на хиляди сжщества. И ето тамъ, дѣто е било животъ и работа, изникнатъ развалини, мракъ и невѣжество. Но духътъ е безсмъртенъ, вѣченъ, защото изхожда отъ Бога, и поради това нови работници наскочатъ и дѣлото се наново подема. Кой знае какво ни носи утрѣшния день? Едничкото, което знаемъ, то е трудътъ, светиятъ безспирень трудъ къмъ доброто. Дори и вие, дребни мравчици, подсказвате съ своя инстинктъ, че трудътъ е сжщната привилегия на сжществата. И вие и ние се трудимъ надъ себе, за собствената еволюция; трудимъ се по силитѣ си, споредъ естеството и прѣдзначението си. Нека бжде благословена работата ни!

Топломѣръ.

Прикованъ на стѣната, топлотѣрътъ стоеше вѣнъзъ и лѣтъ и ни сочеше градуситѣ на топлината и студа. Дѣтето, свикнало съ него, често го обхождаше, сутринъ и вечеръ, и неспирно поясняваше и намъ и на други температурата на врѣмето. Така и днесъ направи то, само че нѣкакъ съ едно по-друго чувство, защото щѣше да ни яви единъ новъ обратъ въ положението — темпе-

ратурата, която се движеше прѣзъ цѣлото лѣто надъ нулата, сега бѣше спаднала на 3 градуса подъ нея. И азъ му пояснихъ наново, че сега, прѣзъ есенъта, врѣмето ще бжде измѣнчиво, и топлотѣрътъ ще указва различни точки надъ и подъ нулата.

Ти, дѣте мое, и всѣки човѣкъ сме топлотѣри. Атмосферата на онова, което духовно дишаме и възприемаме, мислитѣ и чувствата на околната сръда, това, което сами мислимъ и прѣживяваме, чувствуваме и търсимъ — всичко това има влияние върху насъ. Ако ние, озарени съ мѣдростъ, търсимъ топлината на Бога по пѣтя на евангелското слово, ако живѣемъ съ миръ, любовъ и съгласие — нашата душа, като живака въ топлотѣра, всѣкога ще се издига надъ нулата на грѣховния животъ и ще показва добро и радостно врѣме; и обратното, ако ние, свели своя интересъ само къмъ прѣходното и животинското, влѣземъ въ сферата на злитѣ влияния, нашата душа ще слѣзе пониско отъ нулата на живота и ще показва лошо, гибелно, безнадежно врѣме.

Азъ искамъ, дѣте, да не прѣживявашъ колебанията на есенното врѣме, да не спадашъ до нулата на безвѣрието, въ гнусотитѣ на живота, които вледяватъ и вковаватъ душата, и съвсѣмъ да не паднешъ ниско въ тинята на грѣха, въ вихъра на безумнитѣ оргии, дѣто ужасътъ обезчовѣчава и изражда човѣка въ скотоподобие. Азъ искамъ — чуешъ ли, дѣте? — искамъ, като родителъ, като отговорень баща за чадото си, да търсишъ доброто и само доброто. Издигни се надъ нулата и колкото по-високо и по-високо се издигащъ въ сферата на духовния животъ и неговата чистота, толкова повече ти ще усѣщашъ, че си въ истинския животъ. Ако ти, издържливъ и постоянь въ тоя устремъ, изоставишъ животинскитѣ пощевки далече отъ тебе и стигнешъ високитѣ градуси на чистотата, ти ще прѣживѣешъ духовни просвѣтления и кръстѣтъ на Голгота ще стане твой кръстъ, но и славата на Господа ще възсияе върху ти и ще стане и твоя слава — ти ще прѣбждешъ въ Христа и съ Него въ Отца Небеснаго; и ще имашъ въ себе си и Отца, и Сина, и Духа Светаго.

Изворътъ.

Подъ голѣма мъховита скала въ планината изворъ извира. Кристалната му вода, що трепка и клокочи въ самотата, освѣжава мѣстото, обраснало съ зелена трѣва. Изгрѣ ли сутринъ слънцето, снонь лжчи падатъ дълбоко въ водата и сѣкашъ ѝ даватъ оная вълшебна сила, която прави пѣтника бодъръ и свѣжъ, щомъ натопи усатата си въ нея.

Стоя край изворчето и му се любувамъ. Боже, колко е хубаво да гледа човѣкъ, какъ струя слѣдъ струя се точи, и да слуша самотния му припѣвъ! Тихъ вѣтрець повѣва и разклаща сочната трѣва край него, напоена съ дѣха на полскитѣ цвѣтя.

На това изворче, по-ниско въ една вдлѣбнатина, като се сжди по пжтеката и слѣдитѣ, козарче напоява козитѣ си. Ето ги сега прѣснати на паша въ насрѣщния ржтъ. Чувамъ гласа на козарчето, що ги нахоква, гласа на кучето, що ги нази, и гласа на звѣнциѣтъ, що ги веселятъ. Дивиятъ гълъбъ, що прѣхвърка, тукъ утолява своята жажда; скалистата яребица, що се обажда изъ шубрака, тукъ води малкитѣ си на водопой.

Пѣтникъ съмъ, уморень и жадень пѣтникъ. Подъ обянието на околната живописна природа, като се подпирамъ на ржцѣ, съ прѣвити клоѣнѣ, полузажумѣлъ навождамъ глава надъ студената водича и пия веднѣжъ и още веднѣжъ...

Като този има другъ Изворъ, невидимъ и вѣченъ. Кристалната Му вода, която напоява свѣта, протича прѣзъ мѣста, които никой не може да опише, защото отражаватъ величието и славата на единъ непостижимъ и вѣченъ животъ. Този Изворъ не прѣсѣхва, като видимия, не замръзва, не се мѣти, и нищо наоколо Му не увѣхва. Той невидимъ, вѣченъ, животодатенъ Изворъ се казва Христосъ, и който се вслуша въ Него, ще чуе: „Азъ съмъ водата на живота“.

Пжтнице, когато минешъ отъ тукъ, уморенъ и жажденъ, като мене, и сведешъ глава надъ извора, спомни си и за невидимия Изворъ и пожелай духовната вода, що дава вѣченъ животъ. Тая вода не я пиятъ мъртвци; ако ли пиятъ — оживѣватъ. Тѣй мъртвецѣтъ Савель пи отъ нея и стана Павелъ, обходи свѣта като проповѣдникъ, и изрече слѣднитѣ знаменити слова: „Сега вече живѣя не азъ, но Христосъ живѣе въ мене — Христосъ, образѣтъ на невидимия Богъ. Ако е нѣкой въ Христа, той е ново създание“.

Св. Иоанъ Златоустъ като проповѣдникъ.

Св. И. Златоустъ е проповѣдвалъ безъ да е писалъ прѣдварително проповѣдитѣ си. Проповѣдитѣ, що сж достигнали до насъ сж били, навѣрно, записани отъ стенографисти писатели. Нѣма съмнѣние обаче, че неговитѣ проповѣди сж се приготвяли съ дълбоко изучаване на Св. Писание и благоговѣйно размисляне надъ тѣхъ. Това ще разбере всѣки, който чете проповѣдитѣ му, и ще забѣлжи, колко постоянно той пояснява една частъ отъ Писанията съ привеждане на друга. Това могатъ да постигнатъ само онѣзи, които даватъ много врѣме за изучаване Библията. Въ стила нѣма никакъвъ опитъ за риторична украса, но само ясни, практични изложения на истината, що се съдържа въ текста, който тълкува. Неговитѣ проповѣди се отличаватъ по най-голѣмо безстрашие въ говоренето. Той никога не се стареа да облича евангелската истина, за да угоди на плътския умъ на слушателя. Той изобличава безъ страхъ разлѣзната грѣховна рана, у когото и да се намира тя, безъ да иска да знае за чина на грѣшника. За него високостоящитѣ и низкостоящитѣ били еднакво грѣшни прѣдъ Бога. Като посланикъ Христовъ, Св. И. Златоустъ постъпвалъ къмъ всички еднакво. Изобличаването грѣха съ такъвъ ясенъ езикъ дало причина да го мразятъ високопоставенитѣ грѣшници въ църквата и държавата, които най-сетѣ го изпратили на заточение.

Истинската тайна за силата на Златоуста се намира въ неговия евангелски характеръ. Той внимавалъ да проповѣдва вѣчното Слово Божие, което всѣкога е могъществено. Той проповѣдвалъ истината, за която апостолъ Павелъ казалъ: „не се срамувамъ отъ благоговѣтуването Христово, понеже е сила Божия за спасение“ (Рим: 2, 16). Златоустъ на дѣло билъ ученикъ на апостолъ Павла. Той като Павла проповѣдвалъ, че грѣшницитѣ не могатъ да се оправдаятъ чрѣзъ собственитѣ си заслуги, но чрѣзъ вѣра въ разпятия Спасителъ. Той проповѣдвалъ грѣховността на човѣка и нуждата му отъ избава; проповѣдвалъ нуждата отъ покаяние, и че самъ грѣшникътъ трѣба да иска да се покае и върне при Бога, иначе той никога не ще се покае, и че всички християни (не само духовенството) трѣба да иматъ живо общение съ Христа. Въ осмото си поучително слово върху 1 Кор. той казва: „Христосъ е главата, ние сме тѣлото? Той е лозата, ние сме клоноветѣ. Ние сме храма, Той е обитателътъ. Той е животътъ, ние сме оживенитѣ. Той е свѣтлината, ние сме осветенитѣ. Всичко това сочи къмъ съединение, и не остава мѣсто за промежутъчно пространство“. Златоустъ проповѣдвалъ, че християнинътъ не само въ църква, но всѣкждѣ и всѣкога трѣба да се моли Богу. Съ Христовото дохождане се очистилъ цѣ-

лиятъ свѣтъ: всѣко мѣсто станало молитвенъ домъ. По тая причина Павелъ ни увѣщава да се молимъ всѣкждѣ съ дързновение и безсъмнѣние. Златоустъ училъ, че всички християни трѣба да четатъ Св. Писание. Той поддържалъ, че хората не трѣба да се задоволяватъ съ прочитане Писанията въ църквитѣ, а да ги четатъ и съ сѣмействата си у дома, защото, каквото е храната за тѣлото, такъво е Св. Писание за душата — източникъ отъ дѣто послѣдната черпи сжществената си сила“.

Другъ голѣмъ изворъ на Златоустовата сила билъ неговиятъ смиренъ, благоговѣенъ и добродѣтеленъ животъ. Даже когато билъ цариградски патриархъ, той живѣлъ въ твърдѣ голѣма простота, като давалъ на сиромаситѣ и за разпространяване евангелието голѣмиятъ доходъ отъ службата си. Простотата на живѣнето му била наистина една отъ голѣмитѣ обиди за свѣтскитѣ владѣтели, увеличила омразата имъ противъ Златоуста и доставила едно отъ обвиненията имъ противъ него — негостопримство, което, навѣрно означавало, че той не имъ давалъ голѣми и скъпи банкети.

Друга достопохвална и отличителна черта у Златоуста е тази, че той усърдно работилъ за разпространяване евангелието между езическитѣ Готи. Когато билъ на заточение, той пакъ слѣдвалъ да се интересува въ това мисионерско дѣло и да го надзирава. Влиянието, което този усърденъ проповѣдникъ на евангелието придобилъ надъ народа въ столицата, било чудесно. Затова свидѣтелствуватъ многократнитѣ народни заявления въ негова полза, даже когато църквата и държавата съединили силитѣ си и настоявали да се заточи. Той слѣдвалъ още да упражнява това могъществено влияние за добро, додѣто живѣлъ на заточение въ пустия Кавказски градъ въ Мала Азия. Писмата му отъ оново мѣсто и увѣщанията му до множествата, които търсили неговия свѣтъ, сж били може би, даже по-голѣма сила въ християнството, отъ колкото проповѣдването му въ столицата. Това подбудило неприятелитѣ му да го отстранятъ още подалечъ — въ гр. Питиасъ, дѣто той никога не стигналъ. И съкрушенъ отъ прѣдшнитѣ страдания и трудности на пжтуването, той умрѣлъ изъ пжтя близу до Команумъ, въ Понтъ. „Той умрѣлъ, както говори историкътъ Неандъръ, въ пълно и мирно съзнание за приближавания край, съ свѣтли видѣния отъ вѣчния животъ“. Послѣднитѣ думи, що изговорилъ били думитѣ, които често го утѣшавали въ страданията на земния му животъ, — „Благословенъ Господъ за всичко“.

И. Х. Х.

Д-ръ Ст. Томовъ.

Стогодишнината отъ рождението на Д-ръ Хамлинъ, първиятъ директоръ на Робертъ Колежъ, Цариградъ.

Въ четвъртъкъ, на 10/23 мартъ, въ Робертъ Колежъ се отпразднува тържествено стогодишнината отъ рождението на Д-ра Хамлинъ, първиятъ директоръ на това добръ извѣстно американско учебно заведение въ Цариградъ. По тоя случай, като единъ отъ най-старитѣ свършили въ това учебно заведение българи, азъ бѣхъ поканенъ чрѣзъ професора Ст. Панаретовъ, отъ Д-ра Гейтсъ, сегашниятъ директоръ на Робертъ Колежъ, да присъствувамъ на празненството и да държа рѣчь по случая върху Д-ра Хамлинъ и Робертъ Колежъ.

Слѣдъ като направихъ потребнитѣ разпореждания, и увѣдоменъ о врѣме отъ професора Панаретовъ да направя пътуването по сухо, азъ тръгнахъ отъ Свищовъ на 7-й мартъ. Отъ София на другия день на 12.30 се качихъ на конвенционалния тренъ и въ срѣда, 9. мартъ, на 7 часа заранъта, пристигнахъ въ Цариградъ, на гарата Сиркеджи. Отъ тамъ слѣдъ прѣглеждането на паспорта ми се отправихъ на моста, който свързва Стамбулъ съ Галата, и на 9 часа потеглихъ съ единъ отъ голѣмитѣ и удобни Босфорски параходи за селото Румели Хисаръ, на хълма на което село, на една отъ най очарователнитѣ Босфорски мѣстности сж разположени хубавитѣ здания на Робертъ Колежъ. Часа бѣше около 10 прѣдъ пладне, когато пристигнахъ въ колегията. Най-напрѣдъ се видѣхъ съ професора Панаретовъ, който много любезно ме прие у дома си и запозна съ съпругата си. Въ дома на професора и Г-жа Панаретови азъ бѣхъ гостъ прѣзъ петътъ дни, които прѣкарахъ въ Робертъ Колежъ; гостоприемството, що ми дадоха проф. и г-жа Панаретови бѣше най-сърдечно и братско.

На 11 часа сжщия день (срѣда) присъствувахъ на българската секция отъ Студентското Младежко Християнско Дружество при Робертъ Колежъ и по покана на Проф. Панаретовъ казахъ нѣколко думи на присъстващитѣ българи студенти; слѣдъ туй говори и Проф. Панаретовъ. Слѣдъ пладне на общото събрание на Студентското Младежко Християнско Дружество, държано на 3 часа въ салона на зданието, което носи името на покойния Д-ръ Лонгъ, имашъ случай да чуя Д-ръ Гейтсъ да обяснява прѣдъ студентитѣ значението на конференцията на Студентското Младежко Християнско Дружество, която ще се държи въ Цариградъ прѣзъ този мѣсець и на която конференция ще присъствуватъ делегати отъ почти всички части на свѣта. Слѣдъ изпѣването на една пѣсень отъ студентския хоръ, по покана

на Д-ра Гейтсъ говори и Д-ръ Чембърсъ, мисионеръ въ Бардасакъ, Мала Азия. Той огледи нѣколко назидателни думи къмъ студентитѣ.

На празненството бѣха поканени английскитѣ и американски сѣмейства живущи въ селото Бебекъ и нѣкои отъ Пера. Въ четвъртъкъ до обѣдъ се събраха почти всички поканени гости и отъ живущитѣ въ Цариградъ свършили (alumni) гърци и арменци около 40 души¹⁾. Между гоститѣ бѣше и американския въ Цариградъ посланикъ Мистъръ Картъръ съ госпожата си.

По случай празненството студентитѣ отъ I и II колегиялни класове дадоха прѣдъ поканенитѣ гости гимнастически упражнения въ широкъя салонъ на гимнастическото здание, уреденъ по най-модеренъ начинъ. Малкиятъ входъ отъ 5 гроша за гости и 3 за студенти се земаше за въ полза на Атлетското Дружество. Упражненията почнаха на 2.30 слѣдъ пладне и траяха единъ часъ. Деветътъ номера по програмата бѣха изпълнени отлично и прѣдизвикаха громкитѣ аплодисменти на гоститѣ и студентитѣ.

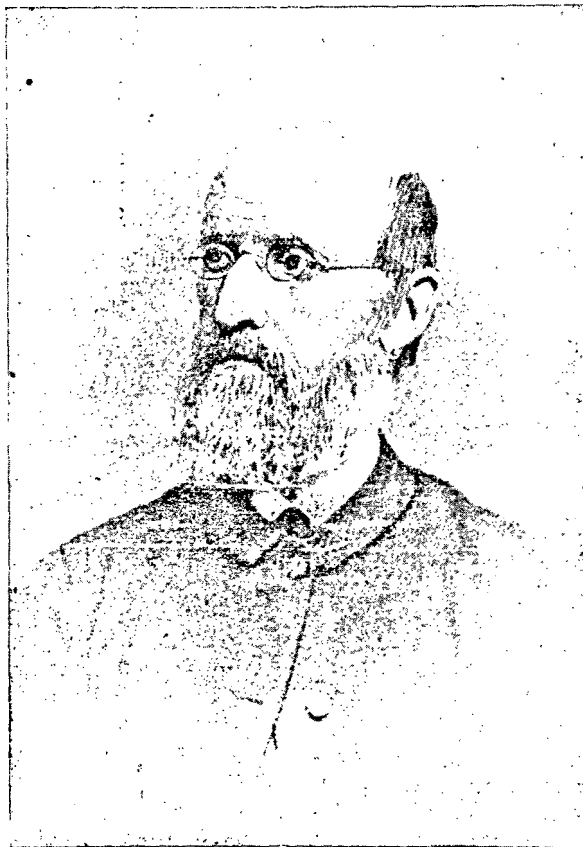
На 4 часа нѣкои отъ гоститѣ бѣха поканени на чай въ дома на Д-ра Гейтсъ. Поканенъ бѣхъ и азъ съ Проф. и г-жа Панаретови. Тукъ Проф. Панаретовъ ме запозна съ американския посланикъ Мистъръ Картъръ.

На 4.30 слѣдъ пладне се извършиха най-тържествено главнитѣ упражнения на деня въ салона на зданието „Албертъ Лонгъ“. Салонътъ бѣше прѣпълненъ съ поканени гости, свършивши и студенти. Слѣдъ изпѣването на една подходяща за случая пѣсень на английски отъ хора, уважаемиятъ директоръ Д-ръ Гейтсъ обясни съ нѣколко думи значението на тържеството и ме прѣдстави на събранието като единъ отъ най-старитѣ свършили въ Робертъ Колежъ българи. Излизането ми на платформата се посрѣщна съ живи аплодисменти отъ събранието. Слѣдното е кратко резюме на държаната отъ мене рѣчь:

Сайръсъ Хамлинъ и Робертъ Колежъ.

За всички свършили Робертъ Колежъ прѣди четиридесетъ години, за всички свършили при неговото ди-

¹⁾ Свършилитѣ Робертъ Колежъ българи, живущи въ България, не бѣха поканени, защото се знаеше, че не можеше да се очаква да напуснатъ работата си въ България прѣзъ това врѣме на годината.

рекурствуване до 1875 г., а също и за всички, които сж го добръ познавали прѣз дългогодишната му плодотворна дѣйностъ въ Цариградъ Д-ръ Хамлинъ бѣше великъ мжжъ.

Д-ръ Хамлинъ е роденъ въ Щата Мейнъ на 11 януари, 1811 г. Той произхожда отъ хугенотско потекло и затуй въ неговия характеръ се сливаха енергията, прѣдприимчивостта и постоянството на американеца съ живостта и разпадеността на французина. Младиятъ Хамлинъ се отличилъ още отъ най-раннитѣ си години съ голѣмо трудолюбие. Той не чакалъ родителитѣ му да му опрѣдѣлятъ работа, но често вършилъ повече, отколкото се очаквало отъ него. Свършилъ успѣшно основното си образование енергичниятъ Сайръсъ Хамлинъ постѣпилъ въ колегия и се отличилъ съ бѣлѣжито трудолюбие. Никога той не прѣнебрѣгвалъ умственитѣ си занятия нито религиознитѣ си длѣжности; но за него физическата работа била благородно нѣщо. Отъ млади години Хамлинъ обнаружилъ чудесна сръчностъ въ работата си. Слѣдъ лекцията, що единъ отъ професоритѣ въ колегията държалъ за парната машина, младиятъ студентъ Хамлинъ попиталъ професора, да ли не може и той да направи една малка парна машина. Професорътъ, който го познавалъ добръ, отговорилъ: „Хамлинъ, увѣренъ съмъ, че ти можешъ да извършишъ отлично каквото и да прѣдприемешъ“.

Единъ день, като отивалъ съ бързи стѣпки въ колегията, дошли му на ума бѣлѣжитѣ думи изъ Свещеното Писание: „Видѣлъ ли си човѣкъ прилеженъ въ работата си? той ще стои прѣдъ царе, нѣма да стои прѣдъ незначени“ (Пр. 22; 29). „Азъ мисля, че съмъ прилеженъ, казалъ си той; но какъ могатъ да се изпълнятъ тѣзи думи спрѣмо мене. Въ Америка ние нѣмаме царе“. Девнадесетъ години слѣдъ това, когато Д-ръ Хамлинъ се прѣдставилъ прѣдъ Султанъ Абдулъ Меджида по особена покана, за да направи опитъ съ Морсовия телеграфъ въ жѣлтия палатъ на Бейлербей, на Босфора, трѣба живо да си е прѣдставилъ изпълнението и спрѣмо него на мждритѣ думи отъ Свещеното Писание: „Видѣлъ ли си човѣкъ прилеженъ въ работата си? Той ще стои прѣдъ царе, нѣма да стои прѣдъ незначени“.

Въ врѣме на Кримската война Д-ръ Хамлинъ, който билъ тогава мисионеръ, издигналъ въ селото Бебекъ, на Босфора, парна мелница и хлѣбопекарница. Като се научилъ за „протестантския хлѣбъ“, Д-ръ Мейпלטонъ, главниятъ лѣкарь на главнокомандующия английскитѣ войски, Лордъ Раглянъ, пратилъ да повикатъ Д-ръ Хамлина; но като чулъ, че послѣдниятъ билъ мисионеръ, извикалъ: „азъ искамъ хлѣбаръ, не мисионеръ“. Слѣдъ даденитѣ, обаче, обяснения отъ Д-ръ Хамлинъ, работата се свършила съ контрактъ, по който Д-ръ Хамлинъ се задѣлжилъ да доставя за английската болница въ Скутари потребното количество хлѣбъ. Д-ръ Хамлинъ сполучилъ да купи на кредитъ отъ единъ търговецъ въ Гадата брашно за 150,000 лева, като му далъ честната си дума, че на 10-и идущия мѣсецъ ще му внесе паритѣ. Когато дошло опрѣдѣленото врѣме Д-ръ Хамлинъ занесълъ полицитѣ на търговеца, послѣдниятъ ги издигналъ прѣдъ приятеля си, който присѣствувалъ на съглашението. Слѣдъ като излѣзълъ приятелътъ на търговеца, Д-ръ Хамлинъ попиталъ послѣдния, защо показалъ полицитѣ на приятеля си: „Този господинъ“, отговорилъ търговецътъ, „ми каза, че много безумно постѣпвамъ, като продавамъ по този начинъ, и че той би желалъ да види, кога ще се изплатятъ паритѣ. Сега той видѣ това? На въпроса на Д-ръ Хамлинъ, какъ оправдалъ търговецътъ постѣпката си прѣдъ приятеля си, той казалъ: „Азъ му заявихъ, че познавамъ американскитѣ мисионери

по репутация, и съмъ увѣренъ, какво ни единъ отъ тѣхъ не би продалъ характера си за пари“¹⁾.

Достопочтениятъ Кристофъръ Р. Робертъ отъ Нью-Йоркъ, основателътъ на Робертъ Колежъ, най-напрѣдъ посѣтилъ Цариградъ, въ 1856 г. къмъ края на Кримската война. Той забѣлѣжилъ покрай брѣговетѣ на Босфора една варка, натоварена съ хлѣбъ, изгледътъ и хубавиятъ аромат на който привлѣкълъ вниманието му, та попиталъ, гдѣ правѣли този хлѣбъ. Казали му за Д-ръ Хамлинъ, и това обстоятелство дало поводъ да се запознае г-нъ Робертъ съ Д-ра Хамлинъ, а това запознаване имало за резултатъ основаването на Робертъ Колежъ. „Ако да не бѣ горната случка“, казва Д-ръ Хамлинъ, „отстраненъ, както бѣхъ въ Бебекъ, осемъ километра отъ града, едва ли бихъ се срѣсналъ съ г-нъ Робертъ“.

Въ 1859 г. г-нъ Робертъ рѣшилъ да подари една частъ отъ потребната сума за основаването на американската колегия, която носи неговото име, и която е разположена на една отъ най-чаровнитѣ мѣстности на Босфора. Слѣдъ много трудности Д-ръ Хамлинъ сполучилъ да купи мѣстото, на което сж сега издигнати хубавитѣ здания на Робертъ Колежъ. Условието било да плати стойността, когато добие разрѣшение отъ правителството да издигне първото здание. За голѣмо очудване на всички, слѣдъ нѣколко мѣсеца било обѣщано потребното разрѣшение. Тъкмо тогава, обаче, неприятелитѣ на Робертъ Колежъ, особено иезуититѣ въ Цариградъ, рѣшили да употребятъ всичкото си влияние, за да не допуснатъ издигането на американска колегия на Босфора, и когато се явилъ Д-ръ Хамлинъ прѣдъ министра на просвѣтата, послѣдниятъ му казалъ, че понеже имало да се изпълнятъ нѣкои *формалности* между неговото министерство и онова на общественитѣ сгради, то ще трѣба да почака Д-ръ Хамлинъ *нѣколко дни*. Тѣзи нѣколко дни се продължиха цѣли седемъ години. Прѣзъ тѣзи седемъ години Д-ръ Хамлинъ води прѣговоритѣ съ турското правителство съ тактъ, търпѣние и постоянство. Той бѣше подпомогнатъ и отъ тогавашния американски посланикъ.

Между това колегията се отвори отъ Д-ръ Хамлина, на Бебекъ, въ зданието, въ което по-прѣди се помещавало мисионерското училище за арменци²⁾. Прѣди да се изработи и разпрати програмата трѣбало да се *крѣсти* колегията — да ѝ се даде име. Нѣколко имена били прѣдложени и най-послѣ Д-ръ Хамлинъ прѣдложилъ да се нарича колегията *Робертъ Колежъ*. Прѣдложението било единодушно прието.

Прѣзъ седемтъ години, прѣзъ които Д-ръ Хамлинъ чака за потребното разрѣшение, той ималъ случай да се види нѣколко пѣти съ тогавашния визиръ Али Паша, прѣдъ когото той тѣй смѣло пледиралъ каузата на Робертъ Колежъ, че Али Паша казалъ на единъ отъ своитѣ приближени: „Този Д-ръ Хамлинъ нѣма ли да умре и да ме остави на покой съ своята колегия“. Д-ръ Хамлинъ, обаче, бѣше обяснилъ на Али Паша, че колегията била въ ржѣктѣ на организирана корпорация, която никога не щѣла да отстъпи отъ своитѣ права. Най-послѣ обстоятелствата се стекоха тѣй, че турското правителство се видѣ заставено да даде разрѣшение за издигане първото здание на Робертъ Колежъ. Въ началото на

¹⁾ Тази много характерна случка, ако и да бѣ отбѣлѣзана въ бѣлѣжитѣ ми, азъ не споменахъ въ рѣчта си Помѣствамъ я въ резюмето на рѣчта си, защото показва какво безгранично довърше сж имали търговцитѣ въ Цариградъ къмъ Д-ръ Хамлинъ и къмъ всички американски мисионери.

²⁾ Това здание стои още, и азъ имахъ случай да го видя. Въ него живѣятъ сега три сѣмейства — едно американско и двѣ английски.

1869 год. Али Паша писалъ на тогавашния американски посланикъ слѣдното кратко писмо: „Моля, увѣдомете Д-ръ Хамлинъ, че той може да почне да строи колегията, когато обича. Никой нѣма да му прѣчи; слѣдъ нѣколко дни ще се издаде императорско *ираде*“. „Ние не бѣхме стъпували за „ираде“, казва Д-ръ Хамлинъ. „Сега ни се даваше, безъ да го искаме“.

Крайжгълниятъ камъкъ на първото здание, което заслужено носи името на Д-ра Хамлинъ, се положи тържествено на 4 юли (н. ст.), 1869 год. По тоя случай се държаха рѣчи на английски, френски, турски, гръцки, арменски и български. Ораторътъ, който говори на гръцки, сравни зданието, на което се полагаше крайжгълния камъкъ съ ближната крѣпостъ, построена отъ Мехмеда II, за прѣвземане на Цариградъ. Той завърши съ тѣзи думи: „Зданието стои на по-високо мѣсто отъ онѣзи кули. То ги доминира. Неговитѣ (на зданието) сили сж духовни и

вѣчни. То ще ги види да прѣминатъ“. Новото здание било заето отъ колегията на 15 май (н. ст.), 1871 г.

Много има да се говори за Д-ра Хамлинъ, но врѣмето не ми допуша да продължа рѣчта си. Ще прибавя само, че всички студенти обичаха Д-ра Хамлинъ, ако и да наказваше строго онѣзи, които се провиняваха въ низки постѣпки спрѣмо своитѣ другари. Д-ръ Хамлинъ бѣше и добъръ християнинъ и ревностенъ проповѣдникъ на Евангелието. Никога нѣма да забравя практичниятъ религиозни поучения, що той даваше на студентитѣ при утреннитѣ и вечерни молитвени часове. Въ заключение не мога да не пожелаая, щото духътъ на Д-ра Хамлинъ, благороднитѣ черти на неговия характеръ да се отразятъ и на сегашнитѣ млади студенти на Робертъ Колежъ *).

(Слѣдва).

*) Въ идния брой на *Христ. Свѣтъ*, ще се постарая да изложа впечатленията си за Робертъ Колежъ и Цариградъ.

Годишната конференция на Българската Еписк. Мисия въ Шуменъ.

Апр. 14—17.

На връщане отъ Иерусалимъ, дѣто бѣ делегиранъ отъ Борда за една особна работа, Епископъ Бъртъ прѣзъ Цариградъ стигна между насъ въ вторникъ прѣдъ великденъ. Въ София той има възможностъ да си отпочине и да се срѣщне съ г-жа Бъртъ, която пристигна отъ Цюрихъ. На първия день на Възкресение въ салона на безплатнитѣ трапезарии Епископа даде една прѣбрасна проповѣдь, която се изслуша съ особно задоволство отъ голѣмото слушателство. На утрото, въ понеделникъ, Епископътъ и г-жа Бъртъ, придружени отъ надзирателя на Мисията, Д-ръ Каунтъ, заминаха за Ловечъ, за да споделятъ американското дѣвическо училище. Мнозина отъ членоветѣ на Мет. Братство, а така сжщо и нѣколко отъ ученичитѣ бѣха използвали хубавото врѣме и празника, за да дадатъ подobaваща срѣща възъ отъ града на високопочитания и възлюбленъ Епископъ Бъртъ. Вечерта, сжщия день, при прѣпълнена съ слушатели църква, Епископътъ държа една твърдѣ духовна и съдържателна проповѣдь върху текста: „Да бже у васъ сжщото мѣдрувание, което бѣше въ Христа Исуса“. Въ вторникъ слѣдъ пладне на гоститѣ се даде единъ особенъ приемъ. Долниятъ салонъ на църквата бѣше украсенъ съ зелено и всичко бѣ вкусно наредено. Тукъ бѣха събрани повечето отъ членоветѣ на църквата, Епвортската Дружина, Методисткото Братство, Женското Мисионерско Дружество и Дѣтската Дружина въ дѣвическото училище — „Царски Вѣстителѣ“. Прѣдседателитѣ на тѣзи дружества и организации отправиха къмъ Епископа и съпругата му обстойни адреси, заедно съ нѣкон скромни подарѣци и букетъ на Г-жа Бъртъ. Всичко изказано и сторено отъ ловченскитѣ евангелисти, като избликъ на лоялностъ и признателностъ, дълбоко покъртиха Епископа, и той съ нѣколко пламенни думи каза колко цѣни изказанитѣ

чувства и колко много вѣрва въ жизнеспособността и бждещето на българския народъ. Прѣдоводенъ отъ радушия приемъ и отъ бѣлѣжития на прѣдѣкъ на Американското Дѣвич. Училище въ Ловечъ, въ срѣда Епископъ Бъртъ замина за Годишната Конференция въ Шуменъ.

Отъ една година насамъ въ Шуменъ е билъ настаненъ за проповѣдникъ Г-нъ Ив. Ганчевъ. Поради изселването на нѣколко отъ евангелскитѣ семейства, църквата не малко е пострадала — нѣщо, което злѣ се отразява и върху другитѣ провинциални църкви, при все това младиятъ проповѣдникъ, ако и въ кжсо врѣме, е развилъ примѣрна дѣятелностъ. Малкото приятели, заедно съ нѣколкото съчувствители на дѣлото, тѣй се бѣха разпоредили, щото повечето гости бѣха настанени по домоветѣ.

Въ срѣда, на 8 часа вечерта, конференцията се отвори съ обикновения привѣтъ, отправенъ къмъ гоститѣ отъ проповѣдника Ив. Ганчевъ, и къмъ Епископа и г-жа Бъртъ отъ пастиръ Павелъ Тодоровъ. Както винаги, епископъ Бъртъ отговори съ топли и любвеобилни чувства, които ободриха присѣтствуващитѣ и ги приготвиха за прѣдстоящата работа. Съгласно програмата, въ четвъртъкъ заранъ при отслужването на Господнята вечеря, Епископътъ произнесе такива живи и трогателни думи, щото всички бѣха дълбоко поклатени. Слѣдъ организирането, прѣдварително назначенитѣ комисии върху разнитѣ отдѣли почнаха работитѣ си. Надзирателътъ Д-ръ Каунтъ и двамата окръжни надзиратели бр. Павелъ Тодоровъ и Ив. Тодоровъ четяха рапортитѣ си, отъ които се констатира, че дѣлото Божие въ повечето мѣста е зело значителни стѣпки на прѣдъ. Потикъ къмъ такъвъ благоприятенъ обратъ дала държаната миналата есенъ въ Свищовъ духовна конференция.

Благодарение на духовната атмосфера приемането на разнитѣ рапорти и разискването на въпроситѣ и мѣропріятіята стана съ твърдѣ благъ и търпѣливъ духъ; безъ никакво прѣреkanie или острота. Вечернитѣ часове бѣха разумно опрѣдѣлени за религиозни служби и проповѣди, на които гражданитѣ се отзоваха охотно, дотолкозъ щото църковното здание не можеше да ги побере, та мнозина трѣбаше да насѣднатъ долу, а други да стоятъ прави. Проповѣдта на братъ Цвѣтановъ, недѣля вечеръ, върху текста: „Елате, чада, послушайте ме, на страхъ Господень ще ви науча“, произведе върху всички дълбоко впечатление.

Послѣдниятъ день на конференцията най-вече бѣше прѣпълненъ съ интересни служби. Слѣдъ много назидателната проповѣдъ на Епископа, недѣля прѣдъ пладне, извърши се по единъ много благоговѣенъ и твърдѣ интересенъ начинъ ржкополагането на проповѣдника Г. Бабаджовъ отъ диаконски чинъ въ презвитерски. Епископътъ извърши това заедно съ съучастието на петима отъ по-старитѣ пастири. Недѣля вечеръ слѣдъ свършване службата, Еп. Бъртъ прочете многоочакванитѣ назначения. Съ изключение на Русе и Плѣвентъ, чиито проповѣдници си размѣняватъ мѣстата, и впоследствие Г. Цвѣтановъ става окр. надзирателъ на Русенския окръгъ, всичкитѣ останали работници си оставатъ на мѣстата.

Прѣдвидъ факта, че тази посѣта на Епископъ Бъртъ може да бѣде послѣдната, присъствуващитѣ работници — мъже, и жени се съгласиха да изкажатъ своята любовъ и признателностъ къмъ епископъ и г-жа Бъртъ по единъ по-реаленъ и траенъ начинъ. За тая цѣль се събра една сума пари, съ които се купи единъ хубавъ келимъ отъ шуменското келимарско училище. Въ сѣбота вечеръ келимътъ заедно съ единъ мѣденъ котелъ отъ шуменската църква се дадоха публично на Епископа и г-жа Бъртъ. По тоя случай, той съ развѣлчуванъ гласъ изказа своята и на съпругатата си дълбока благодарностъ и оцѣнка за проявенитѣ чувства. А въ недѣля вечеръ сжщитѣ чувства на прѣданностъ и благодарностъ се излѣха прѣдъ многозаслужилия Христовъ служителъ чрѣзъ единъ особенъ адресъ носящъ подписитѣ на всичкитѣ мисийски работници, мъже и жени.

На край нека кажемъ, че докато слѣдваша частнитѣ заседания на комиситѣ и строителното дружество, по покана отъ Н. Вел. Царицата, Епископъ Бъртъ отиде въ Варна и въ Евксиноградския дворецъ бѣ приетъ на дълга ауденция. Впечатленията на Епископа отъ свижданието му съ нашата царица четцитѣ ще намѣрятъ въ вѣтрѣшния отдѣлъ.

Тѣй се свърши една отъ най-добритѣ и насърчителни годишни конференции на Мет. Еп. Мисия въ България.

Годишниятъ съборъ на Бълг. Еванг. Благотворително Дружество.

Тридесетъ и шестиятъ годишенъ съборъ на Бълг. Еванг. Благот. Дру-тво се държа тази година въ гр. Пловдивъ на 14 — 17 априлъ. Като никой другъ пжтъ съборътъ бѣше посѣтенъ отъ повече членове изъ разни градове и села. Очевидно е че, отъ година на година тоя съборъ възбужда все по-голѣмъ интересъ въ Евангелскитѣ църкви и общества.

Съборътъ се отвори съ едно живо молитвено събрание, водено отъ пастиръ К. Я. Пачеджиевъ отъ Бургазъ. Другитѣ молитвени събрания, въ петъкъ и сѣбота, сжщо бѣха пропити съ молитвенъ духъ. Често по 3 — 4 лица наведнѣжъ почваха да се молятъ. Долниятъ салонъ на Пловдивската Евангелска църква още при първото събрание се указа тѣсенъ, и затова другитѣ молитвени събрания се държаха въ голѣмия салонъ.

Другитѣ публични събрания бѣха двѣ проповѣди и двѣ сказки. Всичкитѣ тѣзи се изслушаха отъ голѣми слушателства. Въ четвъртъкъ вечеръ Пастиръ Петъръ Дойчевъ отъ Чирпанъ бѣше избралъ за текстъ на своята проповѣдъ Яковъ 4: 3. „Просите и не получавате, защото злѣ просите“. Той показа какъ сж се молили пророкъ Илия, Данаилъ, Апостолъ Павелъ, а най-вече Исусъ Христосъ. Тѣ били сполучливи, защото се молили съ цѣло сърдце и пълна вѣра. „Искайте“, каза проповѣдникътъ, „много отъ Бога, който е въ състояние да даде, но внимавайте да не искате нѣща, за да се възгордѣте, а искайте всичко за Негова слава. Молете се въ Исусово име, но никога за нѣща, които Богъ не може да даде“.

Прѣдседателътъ на дружеството, пастиръ Ив. М. Цаковъ отъ Станимака, държа годишното слово въ недѣля заранъ върху текста: „Его азъ, проводиме“ — Исая 6: 9. Той посочи нуждата отъ работници въ Божието лозе, какво трѣба да е приспособяването на тѣзи работници, и какъ всѣки може да работи за дохождането на царството Христово.

Въ петъкъ вечеръ говориха пастиръ М. Н. Поповъ отъ София и г-нъ А. С. Цановъ отъ Пловдивъ на тема „Единъ щастливъ народъ“. Тѣ посочиха кон сж моралнитѣ и материални условия, за да бѣде единъ народъ щастливъ. За такива се посочиха естествени богатства, трудолюбие и пестеливостъ, умствено развитие, честностъ, въздържание, а най-вече вѣра въ Бога. Каза се, че единъ народъ може да се радва на богатство, да има добри училища и учени мъже и жени, голѣма армия и много други нѣща, които се считатъ обикновено като най-важни условия за народно щастие и добруване, но пакъ да е окаянъ народъ. Само учени хора могатъ да бждатъ по-изкусни мошеници; само богати хора могатъ да бждатъ по-жестоки изедници; голѣма армия въ ржцѣтѣ на коварни държавници може да тикне народа въ нескончаеми раздори съ други народи. „Блаженъ онзи народъ“, казва светата Библия, „комуто Господъ е неговъ Богъ“. Дѣто има признаване Бога, дѣто има страхъ отъ Бога, тамъ ще има честностъ и правда, тамъ ще има вѣрностъ, тамъ ще има трудолюбие и работене не като прѣдъ човѣци и не само когато има надъ главата надзирателъ,

а като прѣдъ Бога; тамъ ще има въздържни съпрузи, чадолюбиви бащи и майки, покорни синове и дъщери. Дѣто има страхъ отъ Бога тамъ има власти, които сж на добритѣ за добро, а на злитѣ за зло; тамъ има добри закони и хора, които почитатъ законитѣ.

Въ сжбота вечеръ г-нъ Ст. Ватралски държа силно аргументирана сказка върху „самоубийството и неговитѣ психични причини“. Дружеството би трѣбало да отпечата тая сказка и да я прѣсне между народа, тъй като самоубийствата много зачестиха между нашия народъ, — тая сказка ще е добъръ противоядъ противъ това зло.

Въ недѣля вечеръ се държа изпращателното събрание, водено отъ пастиря на Пловдивската Еван. църква г-нъ Д. Н. Фурнаджиевъ. Въ това събрание се държахъ популярни рѣчи отъ г-да М. Н. Поповъ, С. К. Ватралски, А. Георгиевъ, В. И. Шоповъ и А. С. Цановъ. Тѣзи рѣчи бѣха единъ силенъ апелъ за по-голѣмъ интересъ въ дружеството и неговата работа, за евангелизирането на българския народъ и за по-голѣма вѣрность въ християнския животъ отъ страна на всички евангелисти.

Частни засѣдания се държахъ всѣкидневно прѣди обѣдъ и слѣдъ обѣдъ. Въ първото засѣдание дѣловодителтъ на дружеството, пастирь М. Н. Поповъ, чете обстоенъ рапортъ за дѣйността прѣзъ отчетната година. Отъ този рапортъ се вижда, че дружеството е помагало за издръжката на проповѣдници въ Бургазъ, Сливенъ, Станимака и Хасково и въ Македония въ Моноспитово и Банско. По инициатива на настоятелството и съ парична помощъ отъ дружеството държали сж се съживителни събрания въ Самоковъ, Лѣджене, Кюстендилъ, Папазли,

Ахматово. Нова Загора и други мѣста. Всѣкждѣ тия събрания сж били посрѣщнати съ благодарность и сж били добрѣ посѣтени.

Дружеството е поддържало единъ пжтующъ книжаръ за София и околността. Продадени сж прѣзъ отчетната година отъ пжтния книжаръ и отъ салона въ София 279 библии, 1174 Н. Завѣтъ и 2019 части или всичко 3472 екземпляра св. Писания. Продадени сж и други духовни книги за повече отъ 500 л. То е помогнало съ 250 л. за издаването на в „Зорница“ и е продължавало издаването на списанието „Недѣлни Уроци“. Помежду други още много интересни нѣща изъ дѣловодителския рапортъ най радостно е окончателното изплащане на всички дългове, които до сега поглѣщаха дохода отъ дружественото здание въ София.

Равносмѣтката на касиера показва една наличность въ касата отъ 7379.94 л., която сума е по-голѣма отъ кога да е другъ пжтъ.

Слѣдъ избора на нѣкои комисии, пристжпи се къмъ разгледване проекта за измѣнения въ устава. Това зае повечето отъ врѣмето на частнитѣ засѣдания; даже стана нужда да се продължи събора съ половинъ день. Въ всичкитѣ разисквания, съ едно изключение, прѣодоляваше братски духъ. И това изключение бѣше причинено отъ единъ, който самъ каза, че бѣше дошелъ съ такава цѣль.

Съборътъ е поканенъ за идната година отъ Евангелската църква въ Струмица, Македония. Обаче, този въпросъ се остави да се разрѣши отъ настоятелството къмъ началото на идната година.

П.

Д-ръ Джонъ Р. Мотъ.

Главниятъ секретаръ на Всесвѣтския Студентски Християнски Сюзъ.

„Има вече петнадесетъ години отъ-както той ми направи честта да ме има за приятель, и отъ-както слѣдъ работата му. И азъ мога да кажа: струва си човѣкъ да познава Дж. Р. Мота“.

Професоръ *Pierre Boret*.

Нюшателъ.

Джонъ Р. Мотъ отъ 1895 г. е главенъ секретаръ на Всесвѣтската Студентска Християнска Федерация, която сега наброява 148,000 професори и студенти изъ около 40 страни на земното кълбо. Тая федерация е строго неутрална и не принадлежи къмъ никоя църква или политическа група. Тя има за цѣль да групира въ дѣятелни организации вѣрващитѣ младежи въ университетитѣ за свободна християнска дѣйность. Самитѣ Студентски Христ. Др-ва и сюзитѣ, които образуватъ въ всѣка отдѣлна държава, сж свършено свободни въ своитѣ наредби и управления.

Носителъ на идеитѣ на тази федерация е нейниятъ главенъ секретаръ Д-ръ Джонъ Р. Мотъ — единъ отъ най бѣлѣжититѣ хора на нашето врѣме.

Свършилъ по философия Корнелския Университетъ въ Ню Йоркъ, докторъ по правото на Глазовския Университетъ и членъ на Британското Географ. Д-во, Мотъ се приготвявалъ за политическа кариера. Първоначално той билъ враждебно настроенъ спрѣмо християнството и дори смѣнилъ единъ университетъ, въ който студ. христ. движение било доста силно, само и само да е по-далечъ отъ него. Ис-сетитѣ обаче, слѣдъ като слушалъ сказкитѣ на англичанина студентъ Стедъ, той самъ се присѣдинилъ къмъ това движение и впослед-

ствие станалъ неговъ портъ-паролъ и главенъ двигателъ. На 21 год. възраст нему е било вече повѣрено ръководството на студ. христ. движение въ Америка и отъ 1895 г., слѣдъ учрѣдителния конгресъ на Всесвѣтската Студ. Христ. Федерация въ Водстена, Швеция, ръководството на всесвѣтското студентско християнско дѣло.

Веднага слѣдъ това той прѣдприе околосвѣтско пжтешествие, за да научи и анкетира университетитѣ по цѣлия свѣтъ. Тогава той посѣти и София. Едва ли остана университетъ непосѣтенъ отъ него. И днесъ той е най-компетентниятъ познавачъ на университетитѣ, на студентството и неговитѣ нужди.

Слѣдъ като изучи основно и системно полето на своята работа, той съ чудната си желѣзна енергия и удивителна методичность се впусна да върши дѣлото, на което се бѣше посвѣтилъ. Великъ приятель на младежта, той я познава по-добрѣ отъ всѣки другъ и обича съ пълнотата на своята неистощима сила.

Като човѣкъ съ обширно образование той се чувствува между университетската младежъ въ своята атмосфера. Съ желѣзната си воля и енергия той умѣе да събуди и повдигне силитѣ на тая младежъ за по-чистъ и възвишенъ животъ.

Никждѣ мжчнотии не сж го спирани и прѣчки прѣвъзможвали. „Кждѣто и да отида, каза веднѣжъ той, все ме прѣдупрѣждаватъ, — и то не безъ основание, че ще срѣсна страшни мжчнотии“. При все това той раздвижи университетската младежъ въ всички страни. Кеймбриджъ, Оксфордъ, Глазговъ, Стокхолмъ, Парижъ, Берлинъ, Петербургъ, Москва и др. — не веднѣжъ чука

неговото силно слово, и днес иматъ Студ. Християнски Дружества. Прѣзъ февруари т. г. той посѣти всички университети въ Швейцария. Слѣдъ триседмиченъ трудъ въ тѣзи университети, съ студенти отъ всички краища на свѣта, тамъ се основаха нови Студ. Христ. Др. ва и кръжоци, между които единъ български въ Женева и другъ смѣсенъ българо-руски въ Нюшателъ.

Джонъ Мотъ живѣе съ нуждитъ на студентската младежъ, разбира я и навсѣкѣдъ е неинъ желанъ и обиченъ гостъ. Той обаче не я увлича съ нѣкакво краснорѣчие, а съ своята вѣтрѣшна сила и рѣшителна воля.

Професоръ Raoul Allier, отъ Сорбоната въ Парижъ, пише за него:

„На г. Мотъ не липсва краснорѣчие, но той не е това, което наричатъ „ораторъ“. Той никога не си служи съ прийоми и голѣми „движения“, които увличатъ публиката безъ да ѝ даватъ врѣме да мисли. Той не дѣйствува върху нервите и чувствата, а върху ума и волята. Той говори бавно, не безъ топлина въ гласа, съ кѣси жестове, а често и безъ такива. Въ тона му звучи нѣкаква твърдостъ, която прави впечатление още отъ първия моментъ. Една характерна гнѣна на челото придава на физиономията му голѣма рѣшителностъ. Още отъ пръвъ погледъ човѣкъ чувствува, че има прѣдъ себе си „особенъ човѣкъ“. Мотъ не увлича, не разчувствува, не интуитивно слушаелитъ си, но у него има достатъчно сила, за да го респектиратъ и слушатъ... И дѣйствително той е голѣмъ възбудителъ и укрѣпителъ на енергията“...

Вѣтрѣшенъ отъплъ.

Благодарностъ. Чрѣзъ едно писмо, получено напоследѣкъ, Епископъ Бъртъ говори колко много той и госпожата му цѣнятъ подарѣка за споменъ, който имъ се даде отъ послѣдната годишна конференция въ Шуменъ. По поводъ на това тѣ изказватъ особната си благодарностъ за дадения имъ подарѣкъ, за възторжения приемъ и за всичко сторено за тѣхъ.

Епископъ Бъртъ и Н. В. Царица Елеонора. На 15. априлъ въ Евксиноградъ Н. Вел. Царицата прие на ауденция Епископъ Д-ръ Уйлямъ Бъртъ. На варненската гара той биде посрѣщнатъ отъ окръжния управителъ и английския консулъ съ подбаваща почетъ и внимание. По заповѣдъ на Нейно Величество, една особна стая бѣ приготвена за него въ хотела. Отъ тука, придруженъ отъ Британския консулъ, той отиде въ Евксиноградъ, дѣто бѣ приетъ отъ Нейно Величество. Въ красивия паркъ на лѣтния дворецъ биде сервиранъ чай и слѣдъ това между Царицата и Епископа се завързалъ единъ продължителенъ и твърдъ интересенъ разговоръ.

Високо-учениятъ епископъ намира въ нашата царица — лице съ царско простодушие, очарователни маниери, висока интелигентностъ, владѣеща отлично нѣколко езици и добръ запозната съ най-послѣдния развой на образователнитъ, социалнитъ и политическитъ въпроси въ Европа.

Тя обича България и народа. И умътъ и сърдцето ѝ сж обзети съ най-високитъ идеали за бъдещето на страната. Споредъ думитъ на епископа, всички християни безъ разлика на вѣроизповѣдание, трѣба да извикатъ: „Боже, благодаримъ ти за нашата царица! Боже, благовослови царицата ни!“

Г-нъ Холуей въ Солунъ. Въ своя годишенъ съборъ, държанъ около великденскитъ празници въ Солунъ, мисионеритъ рѣшили да прѣмѣстятъ Г-нъ Холуей отъ Самоковъ въ Солунъ. Като проповѣдникъ, учителъ въ училището и като християнинъ Г-нъ Холуей е билъ чувствителна духовна сила и голѣмо благословение. Неговото мѣсто въ Самоковъ ще остане празно и отсѣствието му за дълго врѣме ще се чувствува, така че печалбата на Солунъ ще бѣде голѣма загуба за Самоковъ. Учимъ се, че Г-нъ Уйлямъ Кларкъ, синъ на стария ветеранъ Д-ръ Кларкъ, щѣлъ да бѣде прѣмѣстенъ отъ Битоля въ Самоковъ. Освѣтъ това за засилване на мисионерския контингентъ нѣкой младъ мисионеръ билъ сжщо назначенъ за Самоковъ.

Заминаването на Д-ръ и Г-жа Хаскелъ. Слѣдъ закриването на мисионерския съборъ въ Солунъ старитъ и многозаслужили мисионери Д-ръ и Г-жа Хаскелъ заминаха за краткосроченъ отпускъ въ Америка при малкия си синъ. Тѣ се надѣватъ да се завърнатъ на мѣстото си прѣзъ есенъта. Тѣ сж рѣшили да прѣкаратъ старинитъ си въ България, дѣто сж изживили най-голѣмата и най-добрата частъ отъ живота си. Ако и въ напредна възраст, Д-ръ Хаскелъ, благодарение на редовния си животъ, е запазилъ значително силитъ си и продължава да взема живо участие въ духовната работа.

Г-ца И Абтъ директорка на Амер. Дѣвическо заведение въ Самоковъ изведнѣжъ слѣдъ великденъ замина за нѣколко мѣсеченъ отпускъ при старитъ си родители въ Америка. До завръщането ѝ, за идната учебна година, длѣжността на директорка ще изпълнява поддиректорката Г-ца А. М. Беардъ.

Д-ръ Джонъ Мотъ въ Семинариата. Прѣзъ краткото си прѣбиване въ столицата Д-ръ Мотъ, по покана на Семинарския ректоръ Епископъ Неофитъ, въ недѣля на 24 априлъ държалъ една рѣчь прѣдъ семинариститъ и учителитъ върху прѣдмета: „Силата на Христа въ свѣта“. Въ послѣдния брой на Църковенъ Вѣстникъ срѣщаме едно много хубаво извлѣчение отъ тази духовита бесѣда и заедно съ това единъ отзивъ за добритъ впечатления, които Д-ръ Мотъ е произвелъ върху всички.

Висше богословско училище въ България. Споредъ Църковенъ Вѣстникъ, новото правителство е напълно одобрило прѣдложения отъ Св. Синодъ проектъ за отваряне на висше богословско училище още тази година. Свършващитъ въ това заведение съ достойнство щѣли да завзематъ мѣстата на прѣподаватели по вѣроучение въ многото прогимназии изъ страната. Отъ отварянето на този висши богословски институтъ евангелското дѣло ще изгуби толкозъ, колкото е изгубило въ Русия, дѣто духовнитъ академии сж нѣколко. Ние очакваме отъ нашето висше богословско училище да излѣзатъ хора съ духа и калибра на свещ. Григори Петровъ. Бъдещето ще донесе пълното възтържествуване на Христовитъ идеали.

Женско Християнско Дружество. По инициативата на Г-ца Раусъ и нѣколко софийски граждани ще се основе слѣдъ нѣколко дена Женско Христ. Дружество, цѣльта на което ще е да поощрява моралното, умственото, социалното и физическото благосъстояние на дѣвицитъ.

Проф. Бозуортъ, единъ отъ виднитъ говорители въ цариградската студентска конференция, на завръщане отъ Мала-Азия ще се спре въ София и ще държи нѣколко конференци върху важни религиозни прѣдмети.

Професоръ Алие въ Букурещъ. На връщане отъ IX-та Всесвѣтска Студентска Християнска Конференция, държана въ Цариградъ отъ 11—15 априлъ т. г., професоръ Raoul Allier, отъ Сорбоната въ Парижъ, придруженъ отъ нѣколко студенти и студентки, се отблъ въ Букурещъ, дѣто държалъ двѣ академически конференции въ университета. Първата върху „иммориализма на Нитче“, а втората върху „модерното язичество и правото на страстите“. И двѣтъ конференции били добръ посѣтени и изпратени съ бурни аплодисменти. Впоследствие отъ тия конференции се основало Студентско Християнско Дружество.

Въ сѣщото врѣме и други професори, които при сѣтствуваша на цариградската конференция, държали подобни събрания въ Атина, Смирна и други градове.

Въ свързка съ студентската федер. конференция, държана прѣвъ великденскитъ празници въ Цариградъ, е имало 57 събрания въ 27 разни църкви, училища, салони и пр., въ които държали рѣчи 33 разни говорители. Рѣчитъ сж били изговорени или прѣведени на 8 езици. Прѣсмѣтнато е, че повече отъ 10000 души сж присѣтствували на тия служби и събрания.

Пълна сбирка съдържаща всичкитъ рѣчи и конференции на разнитъ говорители ще бѣде напечатана слѣдъ нѣколко дена и ще се пусне въ продажба въ Bible House Цариградъ, по 6 гроша екземпляра.

За гладнитъ въ Китай до 1 априлъ чрѣзъ Метод. Бордъ въ Нью-Йоркъ сж били изпратени 30000 долара. Освѣтъ това Епуртскиятъ Хералдъ е изпратилъ около 12000 долара. Прѣсмѣтнато е, че тия суми ще бѣдатъ достатѣчни да изхранятъ и спасятъ живота на 15000 гладни китайци.

Двадесетъ и петъ годишнината отъ стѣпането на Епископъ Уилямъ Бъртъ въ Италия се отпразнува миналата срѣда—4 май, въ свързка съ Итал. Годишна Конференция въ Римъ. По тоя случай отъ страна на Българската Метод. Конференция, тѣкмо на врѣме, било изпратено поздравително писмо, което заедно съ многото отъ разни страни ще занесе радостъ и утѣха на многозаслужилия епископъ.

На Годишното Събрание на Британското и Чуждестранно Библийско Дружество, държано прѣди двѣ седмици въ Лондонъ, билъ четенъ рапортъ, споредъ който прѣвъ миналата година били напечатани 6 975,000 тѣла отъ Св. Писание, отъ които единъ и половина милионъ изпратили въ Китай. Дружеството напечатало Слово на Божието на шестъ нови езици, така щото днесъ Св. Писание се разнася на 432 езика. До сега Божиата книга слѣдва да се печати съ изпѣкнали букви за слѣпнитъ на 33 разни езици.

Американска болница въ Цариградъ. Не отдавна Американската колония въ Цариградъ състояща се главно отъ мисионери, прѣподаватели отъ Робертъ Колежъ и чиновници отъ Американската Легация се е организираща въ дружество Червенъ Кръсть, главната цѣль на което ще бѣде да отвори колкото се може по-скоро, една първокласна американска болница въ столицата на отоманитъ. Въ едно непродължително врѣме при американската дѣвич. колегия въ Цариградъ се приготвяла за отваряне медицинско училище за жени и сестри милосердни.

Неуспѣхъ на знаменити хора въ училището.

Една нѣмска газета ни съобщава нѣколко иллюстрации отъ тая общезвѣстна истина, че училището твърдѣ често не умѣе да оцѣни хората, на които въ послѣдствие живота имъ опрѣдѣля едно отъ първитъ мѣста.

Знаменитиятъ желѣзенъ канцлеръ въ Германия, Бисмаркъ, се е считалъ въ училището като единъ отъ послѣднитъ ученици и винаги е пропадалъ на наптитъ.

Наполеонъ I се е славѣлъ въ училището като образцовъ тѣпакъ, който не е проявявалъ способностъ въ никоя областъ на науката.

Президентътъ на Съединенитъ Щати Грантъ, е причинявалъ не малко огорчения на майка си съ своитъ неуспѣхи въ училището и съ своитъ пропадания на изпититъ.

Бащата на знаменития естествоизпитателъ Линей, отчаянъ отъ неуспѣха на сина си въ училището, най-подиръ се рѣшилъ да го даде на занаятъ при единъ кондураджия.

Знаменитиятъ Нютонъ въ училище е билъ познатъ като послѣденъ лѣнивеецъ и тѣпакъ.

Знаменитиятъ французски драматургъ, Корнелъ, билъ характеризиранъ отъ учителитъ като дѣто, лишено отъ всѣкакви умствени пориви.

Гениалниятъ английски сатирикъ Свифтъ, въ училището е билъ въ числото на най-ограниченитъ момчета, които сж съставлявали сѣщинско наказание за учителитъ си, дори и като юноша той е пропадналъ на изпита въ Дублинъ.

КЪМЪ АБОНАТИТЪ.

За да дадемъ изцѣло всичко отъ интересъ въ свързка съ дохождането на Д-ръ Джонъ Мотъ въ София, настоящиятъ брой вмѣсто 16 стр. излиза въ 20 страници.

Умоляватъ се неплатилитъ г. г. абонати да внесатъ абонамента си на настоятелитъ ни, за да ни се издѣлжатъ послѣднитъ въ най-скоро врѣме; абониранитъ се направо въ редакцията — да сторятъ сѣщото.

Безплатно ще получатъ броеветъ за май и юни тѣзи нови абонати, които до 15 юни се абонираатъ за „Хр. Свѣтъ“; абонаментътъ имъ ще се зачете отъ първи юли.

Абонирането става винаги въ прѣдплата.

Търсятъ се дѣятелни настоятели въ всички градове и села на България и Македония

Отъ администрацията.

ИЗЛѢЗЕ ОТЪ ПЕЧАТЪ

и се намира за проданъ у

Г-нъ Р. Томсънъ

Евангелско - училищна печатница Самоковъ

Трето издание отъ частъ II на

СПОСОБЪ ЗА ИЗУЧВАНЕ АНГЛИЙСКИ ЕЗИКЪ

Цѣна 2.50 лв.

Въ това трето издание има 37 страници новъ и твърдѣ полезенъ материялъ, който служи главно като: Опжтване къмъ нередовноститъ на английското произношение и като прибавка къмъ рѣчника, който съставлява послѣдната частъ на книгата.